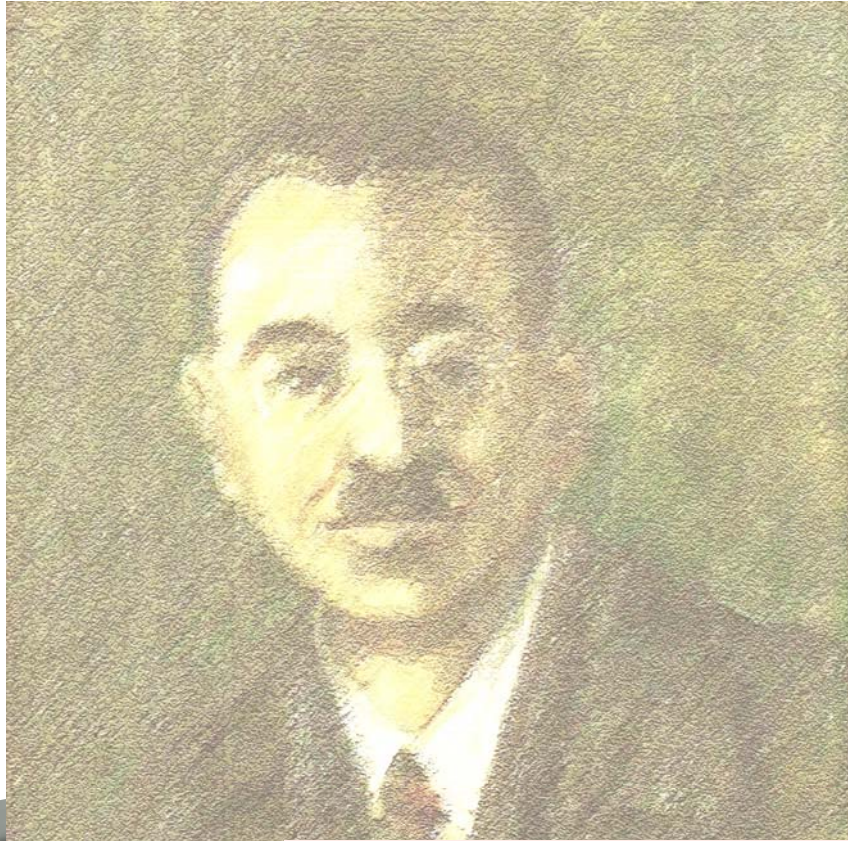

Opgedragen aan Frans van Gulik,
bij zijn 85^e verjaardag.

ZEVEN GENERATIES

VAN GULIK

TERUG IN DE TIJD TOT 1676

ZEVEN GENERATIES

VAN GULIK

TERUG IN DE TIJD TOT 1676

Inhoudsopgave

Woord vooraf	5
Wie waren onze voorouders	8
Stamboom en bepaling van de omvang	10
Ons gezin en omgeving	12
Mijn vaders jeugd en zijn familie	35
Van Brabant naar Dordrecht	51
De oudere generaties	57
De eerste helft van de 19 ^e eeuw	63
Waarom de naam van Gulik	75
Slotopmerking	81
Overzicht stamboom	83

Woord vooraf

Ongeveer in 1985 ben ik begonnen om iets meer te weten te komen over de oorsprong van onze naam “van Gulik”.

Al lang was de gedachte dat dit te maken moest hebben met de Duitse plaats Jülich niet ver van Aken. Later zal mogelijk nog blijken of dit op waarheid berust.

Al in de vijftiger jaren niet zo lang na het overlijden van papa, was er een lichte paniek ontstaan in de familie en ook nog een andere familie van Gulik uit Dordrecht, waarvan we geen familie waren, over het mogelijk bestaan van een enorm grote erfenis uit Amerika van een rijke ongehuwde dame, een zekere miss. Bogaert-Riet uit Utah. Er is toen een Nederlandse vereniging opgericht die de belangen zou behartigen van de zeer vele zgn. erfgenamen die op een lijst voorkwamen, o.a. dus de naam van Gulik. Mama is ooit nog naar een vergadering in Utrecht geweest, maar heeft later afgezien van het hele gedoe, omdat men regelmatig geld wilde zien voor het dekken van de kosten. In deze tijd heb ik samen met mama nog in lijstvorm opgeschreven voor zover we de stamboom (die van ons werd verlangd) kenden. Er is toen nog via pater Bernard (zoon van tante Cor) een relatie gelegd met een broeder van Gulik uit een klooster bij Vught, die al veel had uitgezocht over onze familie. Deze brief en vele andere brieven en verslagen zijn nog in ons bezit.

Voor dit verhaal voert het echter te ver om hier verder op in te gaan. Er is wel gebruik gemaakt van de gegevens nadat ze allemaal op juistheid zijn gecontroleerd.

Na wat algemene kennis te hebben opgedaan o.a. in Den Haag in het Centraal Genealogisch Instituut (stamboomonderzoek) is het me duidelijk geworden, dat er maar één betrouwbare methode is, die begint vanuit ons zelf, onze ouders enz. enz.

De eerste informatie komt uit ons eigen kring van familie en verder onderzoek bij de burgerlijke stand van de desbetreffende gemeente. Ik heb toen simpelweg een briefje gestuurd naar de burgerlijke stand in Dordrecht en na enkele dagen kreeg ik, met de hand getypt, op de achterkant van hetzelfde papier een keurig antwoord van de ambtenaar waarop hij de ouders van mijn vader noemde met geboorte- en overlijdensdatum en daarbij de op enig moment nog thuis wonende kinderen, waaronder mijn vader.

Met deze gegevens heb ik het eerste bezoek gebracht aan het gemeentelijk archief in Dordrecht, waarvan ik wist dat mijn vader daar nog heeft gewerkt. Mijn vader moet ooit toen hij op dat archief werkzaam was hebben verteld dat hij stukken had ingezien over een zekere van Gulik, die zoals genoteerd was, over water naar Papendrecht ging om te onderhandelen met soldaten van Napoleon.

Na dit eerste bezoek aan het archief volgden er nog vele, want het is zeker een tijdrovende bezigheid die steeds weer boeit als je iets gevonden hebt in die stille studiezaal en in de dikke zware boeken. Maar het frustreert wel als dit na een aantal uren niet wil lukken en je besluit dan naar huis te gaan. Volgende keer beter.

Bij een geboorteakte of notitie van ambtenaar of pastoor werden ook de ouders vermeld, en meestal ook bijvoorbeeld woonachtig alhier, geboren in..... bijvoorbeeld Loon op Zand. Hiermee was dan vaak het bezoek aan Dordrecht niet meer nodig en moest verder onderzoek plaatsvinden in het provinciaal archief in 's-Hertogenbosch, alwaar de archieven van Loon op Zand te vinden zijn. Ook hier vinden we dezelfde serene rust in de studiezalen, net als in het Dordts archief, ook al is het hier meestal drukker, meestal met mensen die wat ouder zijn.

Hoewel op zaterdagen ook veel jongere mensen speuren naar hun voorouders. Een algemene catalogus op alle tafels verwijst naar de boeken, die rondom langs de muren ordelijk zijn opgesteld. Deze bevatten kopieën van de originele handgeschreven notities en akten.

In een aantal jaren heb ik deze archieven in Tilburg, Rotterdam, Kaatsheuvel en Breda bezocht totdat het onderzoek vastliep op de achternaam. Deze was niet meer terug te vinden, althans niet in relatie tot onze familie.

Een aantal jaren hebben mijn mappen toen in de kast gestaan tot er mogelijkheden ontstonden om op de computer de in het archief gedigitaliseerde stukken in te zien. Maar lang nog niet alle archieven zijn zover dat alle gegevens te vinden zijn via deze weg.

Steeds meer wordt nu echter toegankelijk en is zo thuis te ontdekken.

Hoewel het geheel nog niet is afgerond, wil ik nu eerst met dit werkje trachten een makkelijk leesbaar overzicht te maken van hetgeen tot nu toe is bereikt. Het is overigens duidelijk dat dit slechts interessant zal zijn voor een relatief klein gezelschap. Hiertoe zal in hoofdzaak de familie zelf en wellicht de jongere generaties behoren.

De opsomming van personen, waarvoor is gekozen, is ook niet altijd tot het uiterste compleet, omdat niet van iedereen voldoende bekend is. Aanvullende informatie, is overigens alsnog van harte welkom.

Wie waren onze voorouders?

Deze vraag leeft bij veel mensen en zeker ook bij ons, de van Gulikken. Iedereen hoopt stiekem dat we afstammen van een zeer bijzonder persoon, zoals bijvoorbeeld een vroegere hertog of prins of op z'n minst van een edele.

Zo was er in de veertiende eeuw het hertogdom Gulik, gelegen in de Pruisische Rijnprovincie op de linker Rijnsoever.

Het zou heel interessant zijn als we een aansluiting zouden kunnen vinden naar deze van Gulik. Het nadeel zou dan wel zijn dat dan blijkt dat we kennelijk niet in staat zijn geweest om deze adellijke, of zo je wilt deze hertogelijke stand te behouden en in de loop der jaren zijn ” afgezakt “ tot brave, maar eenvoudige burgers.

Een ander probleem is dat de archieven die voorhanden zijn, geen gegevens bevatten van vóór de zeventiende eeuw. Althans nu nog niet.

Tijdens het Concilie van Trente is besloten dat vanaf 1558 in alle parochies doop en trouw moest worden vastgelegd. Dit is later overgenomen door andere gezindten. Het daadwerkelijk noteren van deze doop- en trouwgegevens werd echter pas sinds het begin 17de eeuw algemeen toegepast.

Het oudst bekende boek is dat van de st. Jan in den Bosch van het jaar 1565.

Ook “onechte” kinderen moesten worden bijgeschreven, maar dan achter in het boek. Dit gebeurde echter meestal niet. In Brabant (alleen in Dongen) zijn deze toch bewaard gebleven van de jaren 1740 tot 1763.

Huwelijken moesten ook vanaf 1656 worden ingeschreven bij de schepen (het stadsbestuur) anders was er geen sprake van een wettig (burgerlijk) huwelijk.

In alle archieven in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen de gegevens van vóór en die van ná 1811. Napoleon stelde vanaf dat jaar namelijk de burgerlijke stand in werking. Hetgeen inhield dat de overheid verplicht was, registers bij te houden betreffende de geboorten, huwelijken, overlijdensdata en de adressen van gezinnen en personen.

Vóór 1811 hebben we dus te maken met de doop-, trouw- en begraafregisters van de verschillende parochies. (De zogenaamde DTB's, de doop-, trouw- en begraafboeken)

Wellicht kunnen we proberen om vanuit het genoemde Hertogdom een geschiedkundig onderzoek te doen naar de periode tot ong. 1680, alwaar we met ons huidig onderzoek zijn gekomen, namelijk eind zeventiende eeuw. De tot nu toe oudst gevonden inschrijving in onze familie-lijn is die uit 1677, betreffende Arnoldus Janse Jaspaerts.

Hier ligt dus een taak voor de geschiedkundigen in onze familie of voor de jongere generaties.

Voorlopig zal ik me dus beperken tot de mannelijke lijn van de van Gulikken en een klein stukje Reider. (“meisjesnaam”) van mijn moeder.

De enige methode om deze lijn te vinden begint, zoals gezegd, bij onszelf en vervolgens onze ouders, onze grootouders enz.

Het is niet alleen de meest werkbare methode, maar geeft ook de mogelijkheid om deze stamboom later aan te vullen indien meer gegevens beschikbaar komen en er mogelijk andere opsporingsmethoden ontstaan.

Het lijkt me niet zinvol om in deze lijst van personen (wat eigenlijk een stamboom is) de nog levende mensen te noemen en daarbij ook een aantal gegevens te vermelden. Dit omdat dit niet door mij, maar door U als lezer zelf kan worden ingevuld.

We zullen dus de stamboom starten in een minder gebruikelijke vorm, die naar mijn idee prettiger leesbaar is, dan een schema waarin namen geboortedata enz. echt als een boom met takken zichtbaar wordt gemaakt.

We starten dus bij de familie van Gulik die allen geboren zijn in Dordrecht met uitzondering van mama, die uit Amsterdam afkomstig was.

Stamboom en bepaling van de omvang

De bekende generaties:

<i>Arnoldus</i>	<i>en</i>	<i>Cornelia Hendrix de Haen</i>	
<i>Petrus</i>	<i>en</i>	<i>Pieterella Steens</i>	<i>1e huwelijk</i>
<i>Petrus</i>	<i>en</i>	<i>Petronella Schellekens</i>	<i>2e huwelijk</i>
<i>Cornelis I</i>	<i>en</i>	<i>Maria Laros</i>	
<i>Pieter</i>	<i>en</i>	<i>Maria van Zeeland</i>	
<i>Cornelis II</i>	<i>en</i>	<i>Pieterella van Dalen</i>	
<i>Marinus</i>	<i>en</i>	<i>Maria Dina Verslagers</i>	
<i>Cornelis III</i>	<i>en</i>	<i>Cornelia Aleida Reider</i>	

Bij het maken van de stamboom worden in een bepaald systeem, personen die bloedverwantschap hebben, geordend weergegeven. Om de omvang van de personengroep beheersbaar te houden zijn een aantal beperkingen noodzakelijk. We beperken de groep tot de stamvaders de echtgenoten (bij wie de kinderen zijn verwekt) en de kinderen.

In deze groep hebben alleen de stamvaders een dubbelrol, want ze zijn zowel vader van het gezin en waren daar vóór een deel van het gezin van hun ouders.

We noemen dus uiteraard wel de echtgenoten, maar niet de broers, zusters en ouders van die echtgenoten

Deze groep wordt wel “ de koude kant ” genoemd en heeft ook geen bloedverwantschap.

Ook de kinderen en de echtgenoten van de broers en zusters worden niet altijd in de stamboom opgenomen. (terwijl daar wel sprake is van bloedverwantschap) Uitzonderingen worden gemaakt voor diegenen die bij de huidige generatie nog bekend zijn of was.

Wat overblijft zijn dus de stamvaders, de echtgenoten en hun kinderen.

Gestreefd is naar het verzamelen van de kopieën van de originele Doop-, Trouw- en Begraaf Akten (de zgn. DTB's)

Het lezen van de originelen is noodzakelijk gebleken, omdat de gegevens uit het ene archief, niet altijd overeenstemmen met die uit een ander archief.

Ook is één keer gebleken dat de leeftijd van de vader van de bruidegom, niet klopte met zijn geboortejaar, hetgeen tot onzekerheid leidde.

Ook kan het zijn dat bij de aangifte van een kind, de vader niet exact zijn leeftijd wist.

Begrip is evenwel voor het feit, dat het lezen van het 17e en 18e eeuwse schrift, noodzakelijk is en gedaan wordt door honderden vrijwilligers, die vervolgens deze akten hebben gearchiveerd in het elektronisch (digitaal) domein. Ook hier kan wel 'ns een foutje zijn ontstaan.

... gezicht op het Groothoofd in Dordrecht. (A.Reider)

Ons gezin en omgeving

Het is aan mijn moeders vader, Augustinus Reider, te danken (hij kwam in ca.1915 naar Dordrecht, naar een, zoals hij dat zei: “ bekrompen dorp “) dat onze wieg in Dordrecht is komen te staan.

Was dat niet gebeurd, dan hadden we het moeten doen met een andere moeder. Immers, in Dordrecht maakte Papa kennis met Mama.

Opa Reider heeft op velen van ons een speciale indruk achtergelaten.

Er is een verhaal van hem bekend, dat hij 's nachts niet kon slapen en midden in de nacht, met zijn grote hoed die hij altijd droeg een straatje omliep.

Een ijverige politieman, die zulke nachtelijke wandelingen als verdacht voorkwam en hem daarom als kandidaat inbreker aanzag, sprak hem aan.

We zouden graag weten wat zijn repliek tegen de agent was, maar zeker is, dat dit geen compliment was voor de oude stad Dordrecht.

Indruk, ook omdat hij drukker was van beroep, en de lithografie beoefende, waarvan nog enkele voorbeelden in onze familie zijn. Eric heeft vooral belangstelling ontwikkeld door het feit dat opa ooit op enigerlei manier de NACHTWACHT in kleur, op steen zou hebben gebracht. Het fijne hiervan zal hij nog naspeuren. Ook was Opa Reider een verdienstelijk amateur schilder, gezien diverse werken waaronder het gezicht op het Groothoofd in Dordrecht.

Dit schilderij van 130 x 100 cm hangt in Breda, bij Leo en Corrie.

De plaats van waaruit hij de eerste schetsen moet hebben gemaakt is nu nog aan te wijzen.

Buiten dit werk zijn er nog vele anderen, zoals Bijbelse voorstellingen van Salomo en nog anderen. Verder herinner ik me een pracht werk van twee leeuwen.

Opa Reider heette voluit Augustinus Johannes Reider.

Geboren in Amsterdam op 19 juni 1870.

Hij kwam naar Dordrecht toen hij ongeveer 45 jaar oud was.

Zijn 1^e vrouw Hermina Johanna Dijkmans, geboren in Dordrecht in 1862 was dus acht jaar ouder dan hij, maar zoals wij altijd hebben gehoord, had zij een zwakke gezondheid en was zoals men dat noemde, bedlegerig. Ze overleed in ?

Ze was nog wel aanwezig bij het huwelijk van onze ouders:

Cornelis van Gulik en Cornelia Reider. *Dat was op 27 december 1922, de dag direct na kerstmis, omdat trouwen in de advent toen door de kerk niet werd toegestaan.*

Korte tijd hierna stierf ze en opa Reider hertrouwde toen hij 57 jaar was met Janna Mol, die wij later tante Janna noemden, omdat ze kennelijk niet als oma werd aangezien.

Het zal in de “ bedlegerige ” jaren van zijn eerste vrouw zijn geweest, dat opa Reider de meeste schilderijen heeft gemaakt. Hij woonde toen in de Generaal van der Heidenstraat, die hij altijd “ het Generaalstraatje “ noemde.

Zelf herinner ik me dat ik met mijn drie jaar oudere zus Julia naar hem toe liep vanwege zijn verjaardag in juni. Het hagelde toen zo hard dat we met tweeën wegcropen onder de zwarte paraplu. Verder heb ik alle verhalen over deze zeer levendige opa uit verhalen van anderen, hoofdzakelijk van mijn broers en van papa. Eén ervan was geen verhaal maar wat hij deed was in het kromhout, waar we woonden op de zolderetage de vloer verven. Hij gebruikte hiervoor een emmer met verf en een bezem en gaf de vloer een mooier aanzien. Ook heb ik begrepen dat mijn vader niet zo enorm kon opschieten met zijn schoonvader. (Was mijn vader volgens opa wel goed genoeg voor zijn dochter ???)

Zijn eerste dochter Annie zal eerst in Dordrecht hebben gewoond en is later naar Bergen op Zoom verhuisd alwaar haar man Henk de Bruin kelner was in hotel restaurant de Draak en daar tot zijn pensioen heeft gewerkt.

Ook van hem zijn kostelijke verhalen bekend.

No 516

oud negentwintig jaren, Rankoorbediende
geboren _____ en wonende te
Dordrecht, medenjarige zoon van Marinus
van Gulik, oud zes en zestig jaren, Smid en van
Maria Jina, verlagere, oud vyf en zestig jaren,
zouter beroep, beide wonende te Dordrecht.

oud Reenburchke jaren, Emmerkerweg,
geboren te Amstelveen en wonende te

[illegible]

De afkondiging van dit huwelijk is onverhinderd geschied te DORDRECHT, *op*
achtendst december

laatstleden.

Ik heb bruidegom en bruid afgevraagd of zij elkander aannemen tot echtgenooten en getrouwelijk alle de plichten zullen vervullen, welke door de wet aan den huwelijken staat verbonden zijn. Nadat deze vragen door hen bevestigend beantwoord werden, heb ik, *in naam der wet*, uitspraak gedaan, *dat zij door het huwelijk aan elkander zijn verbonden.*

Als getuigen waren tegenwoordig:

Als getuigen waren tegenwoordig:
 Frederik Willem Carolus Schotel oud acht en
 vijftig jaren concierge en Johan van Pelt, oud
 achthien jaren, staven Gemeente ambtenaar,
 beiden woonende te Dordrecht.

Waarvan akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen

I Maandag. 26 van Gudit.
 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523

... het huwelijk van onze ouders:
Cornelis van Gulik en Cornelia Reider. >pag. 13

Huwelijks Akte van Gulik – Reider, uit 1922.

Nr 414

Heden, den een en twintigsten October

negentienhonderd zeven en twintig, zijn voor mij, Ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente Dordrecht, in het huis der gemeente verschenen, ten einde een huwelijk aan te gaan:

Augustinus Johannes Reider, weduwnaar
van Hermyna Johanna Dijkman,
oud zeven en vijftig jaren, steendrucker
geboren te Amsterdam en wonende te
Dordrecht, meerderjarige zoon van Johannes
Ignatius Reider en van Marie Palmeyer,
beiden overleden.

en Janna Mol, weduwe van Jan de Man,
oud een en veertig jaren, zonder beroep
geboren te Gravenhede en wonende te
Dordrecht, meerderjarige dochter van Geert
Mol en van Johanna Poppius, beiden zonder
beroep en wonende te Dordrecht.

De afkondiging van dit huwelijk is onverhindert geschied te DORDRECHT, 7
den achtsten October

laatstleden.

Ik heb bruidegom en bruid afgevraagd of zij elkander aannemen tot echtgenooten en getrouwelijk alle de plichten zullen vervullen, welke door de wet aan den huwelijken staat verbonden zijn. Nadat deze vragen door hen bevestigend beantwoord werden, heb ik, in naam der wet, uitspraak gedaan, dat zij door het huwelijk aan elkander zijn verbonden.

Als getuigen waren tegenwoordig:

Arnoldus Vogelzang, oud zestig jaren, gemeente
ambtenaar, en Fidentia Willem Carls Scholte,
oud drie en zestig jaren, concierge, beiden
wonende te Dordrecht.

Waarvan akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

A. J. Reider y Mol
Vogelzang - Scholte
Reider - Scholte
Reider

... en opa Reider hertrouwde toen hij 57 jaar was met Janna Mol, >pag.. 13

Huwelijks Akte Reider – Mol, uit 1927.

Een kostelijk verhaal van ome Henk in hotel restaurant “de Draak”:

Tijdens het carnaval, dat in Bergen op Zoom zeer nadrukkelijk werd gevierd, kwam een man binnen, die zeer beschonken was en vroeg om nog iets te eten. Hij wees daarbij op het restant van een maaltijd dat op een tafeltje stond. Mijn oom Henk zei vervolgens: “Nee dat niet, want dat is al gegeten. “

De zus van mama, tante Annie dus, kwam een enkele keer naar Dordrecht bij haar zus Corrie, (mijn moeder) op bezoek. Ze kwam dan altijd zoals ze zei, met het treintje. Ze wist dan altijd hoe laat de trein weer terug ging, maar ze was zo bang om te laat te zijn op het station, dat ze zo vroeg was, dat ze de vorige trein nog kon halen. Ze heeft wel mijn broers Herman en Tom vaak opgevangen, toen die twee in Bergen op Zoom op het seminarie zaten, voor de opleiding tot priester.

Oom Henk en tante Annie hadden vier kinderen: Truus, Guus, Riek en Henk. Van deze laatste Henk is bekend, dat hij al op jonge leeftijd naar zee zei te willen.

Zijn vader vond dat prima, mits hij eerst de machinistenschool zou doorlopen. Zijn ambities om te gaan varen waren later echter compleet verdwenen. Zijn reactie na de vaart op zee was dan ook: “veul te veul waoter “. Henk jr. heeft toen een baan gevonden aan de wal. Namelijk als machinist bij de suikerfabriek Zevenbergen.

Lang is in de familie gedacht dat opa Reider’s vader geen Reider, maar Reiter zou heten en afkomstig was uit Duitsland.

Door mijn moeder was vaak gezegd (zonder dat ze hem kennelijk zelf had gekend) dat de volledige naam: Reiter von Kassel bis Östenreich was. Ik denk overigens dat ze wel gelijk kan hebben gehad, maar dan één of meer generaties eerder. Want in de trouwakte van het tweede huwelijk van opa Reider staat duidelijk als ouders van opa (Augustinus) Reider:

Johannes Ignatius Reider en Maria Balneger, beiden overleden. (>pag. 15)

De vader van opa Reider was dus beslist geen Reiter, maar gewoon Reider en hij woonde in Amsterdam en dreef daar volgens zeggen een slagerij.

Aan de korte tak van Reider, volgt nu nog mijn moeder of later ook genoemd: Oma van Gulik. Op dit moment merk ik dat het buitengewoon lastig is om in een paar zinnen je moeder te kunnen beschrijven.

Vooraf enkele kleinkinderen zullen haar herinneren als een lieve oma. Voor haar waren het allemaal schatjes die alles mochten en door haar vertroeteld werden. Wat ik later hoorde over haar jonge jaren, was het een knappe jonge vrouw. Onze pa had dus een goede smaak. Ze was ruim drie jaar jonger dan mijn vader. (geb.9 augustus 1896). Verder is bekend dat ze werkte op een kantoor van een groot bedrijf, alwaar ze trots was op het feit dat ze als geen ander snel kon omgaan met de toenmalige “ moderne reken-machines “. Ze woonde toen waarschijnlijk bij haar ouders in de genoemde Generaal van der Heijdenstraat, terwijl papa daar vlakbij woonde in de Koninginnestraat.

Zeer waarschijnlijk hebben onze ouders elkaar daar ontmoet en is de vonk overgesprongen, die uiteindelijk heeft geleid tot ons bestaan.

Over hun verkeringstijd hebben ze voor zover ik weet niet veel losgelaten.

Al kan met zekerheid worden vastgesteld dat ze beiden zeer gelovig waren en de kerkelijke wetten volgden, die toen nog veelvuldig werden nageleefd.

Ze waren beiden lid van een soort vereniging die “ de Heilige Familie ” werd genoemd. Hierbij hoorde een bruin vilten lapje dat ze altijd onder de kleding droegen. Vaak kregen we dat niet te zien, want ouders die zich ontkleedden, waar kinderen bij waren, was in die tijd zeer ongebruikelijk.

Via het wasgoed wist ik dat papa meestal (of altijd) lange witte onderbroeken droeg, maar zelf heb ik mijn vader nooit in onderbroek gezien.

Nog even terug naar de jeugd van mama, voor zover aan mij bekend.

Ze hebben gewoond aan de Rozenhof (vlak bij de eerder genoemde straten) waar de eerste dochter Gusta is geboren. Zeker de eerste jaren (1923 e.v.) zal papa een goede baan hebben gehad. Hij was reeds op 11 jarige leeftijd begonnen als jongste bediende bij een bedrijf: Bone en Vriezendorp geheten, een verzekeringsmaatschappij. Hij heeft zich later door zelfstudie en intelligentie opgewerkt tot boekhouder. Hij was jaren later ook werkzaam bij de toenmalige Hanzebank in ‘s-Hertogenbosch. Hij was in die tijd in pension bij een Duits gezin.

In die tijd zal mama het bij haar ouders (gezin met twee kinderen) niet slecht hebben gehad. De crisistijd van 1930, 1933 enz. lag toen nog ver voor hen. De woning aan de Rozenhof zal niet groot zijn geweest, want ze verhuisden al snel naar een grotere woning in het monumentale pand aan de Wijnstraat. Hier zijn Frans, Herman, Steef, Tom en Julia geboren. Mijn moeder zal haar handen vol hebben gehad aan deze koters, die bovendien zoals het echte van Gulikken betaamt, het kaas niet van hun brood lieten eten.

Gusta zal (voor zover het jongste broertje dit kan beoordelen) wel hebben getracht, om als oudste, deze koters te bemoederen. Is dit gelukt....vraag het hun.

Hulp was toen niet duur, dus er waren diverse hulpjes, werksters en de was ging de deur uit. Niet vergeten dat mama het, toen ze nog thuis woonde, best rijk had want opa had een goed salaris. Hij was een goed vakman als drukker en hij was bovendien actief in de vakbond voor de grafische industrie. De moeilijke jaren ook voor mama, kwamen, toen in een tijd van grote werkeloosheid ook papa zonder werk kwam. (zie later beschreven, de situatie Linders enz.) Bovendien had ze te maken met een man die in die jaren door zijn zware astma een steeds slechtere gezondheid had. Ongetwijfeld heeft ze veel huishoudelijke problemen zelf moeten oplossen.

Het zullen de jaren kort voor de oorlog zijn geweest dat door het mannelijke deel van onze kinderschaar, voor het vertier werd uitgeweken naar de toenmalige grienden op de Staart (een locatie, nu een woonwijk in Dordt).

Dit op loopafstand gelegen, toen nog wild gebied met veel bomen en struiken op een ruwe zandbodem, was ideaal speelterrein voor mijn oudere broers. Eerst bij uitzondering en later vaker, mocht ik mee.

Er had zich een vaste locatie gevormd en kreeg de naam: “ De zeven en twintig bomen “. Kennelijk waren deze als een soort kring rondom ons speelterrein zeer geschikt ter afbakening. Verder herinner ik me een simpel houten karretje op twee wielen. Wellicht gemaakt door, of met hulp van opa Reider, maar dat zal Frans ongetwijfeld nog weten.

Dit karretje werd gebruikt om meegenomen proviand en wellicht nog spullen die niet door onze ouders mochten worden gezien, te vervoeren. Er werd namelijk ook regelmatig een soort kampvuur aangelegd. Ook werd het gebruikt om de jongste deelnemer op te zetten, als hij (ik dus) de broers niet kon bijhouden. Onenigheid over de plannen van de bezigheden gaven voor mij juist meer aardigheid in het hele gedoe. Ieder van ons had namelijk, zoals vaak voorkomt, zo zijn eigen karakter. Zo was het volgens Frans meestal zo dat Steef al tégen was, alvorens het plan was geopperd. En Tom was degene die thuisgekomen, meestal ging vertellen wat we allemaal hadden gedaan, of het nu voor de oren van onze ouders geschikt was of niet.

Vele jaren later heb ik met mijn oudste broer Frans op de fiets een kampeertocht gemaakt naar Brabant. Volgeladen fietstassen met pannen, een tent en nog andere benodigdheden gingen we op pad. Campings bestonden toen nog nauwelijks of niet. De eerste avond, het weer werkte niet mee, waren we vermoeid van het fietsen en het was al redelijk donker toen we de tent gingen opzetten op een weiland van een boer.

(Hierin betekent het WE, dat Frans de tent opzette en ik verantwoord in de weg liep.)

Vervolgens hebben we toen op een zelfgemaakt vuurtje wat aardappelen gepoft en hadden we daarmee weer eens bewezen, voor de maaltijd geen vrouwen nodig te hebben. De andere ochtend was het als gebruikelijk weer licht en pas toen zagen we dat de tent wel heel dicht tegen de sloot was neergezet.

Van de rest van deze korte kampeervakantie weet ik mij alleen nog te herinneren, dat mijn broer even voor de te maken kosten een briefje van honderd(!) gulden bij zich stak, hetgeen op mij toen een onbezorgd gevoel voor de toekomst gaf.

Papa heeft volgens zeggen in de eerste jaren in de Wijnstraat wonende, of zelfs daarvoor, het idee gehad om in dit pand een eigen administratie of zo je wilt een boekhoudkantoor te beginnen. Wellicht had dit plan ook te maken met zijn gezondheid (vanuit thuis werken ?). Om wat voor reden dan ook is dit plan nooit gerealiseerd. Mij is ook de reden niet bekend waarom het gezin rond 1933 is verhuisd naar een vast veel kleinere woning in de Gravenstraat.

Dit kan te maken hebben gehad met de toen heersende crisistijd en de hoogte van de woonkosten. Heel vreemd om hier te verklaren, dat als ik mijn vader was geweest, ik mezelf niet zou hebben verwekt in zo'n moeilijke tijd. Toch blij dat hij er anders over dacht, anders had ik dit nu niet kunnen schrijven.

Ik kwam er dus ook bij en we waren toen met zeven kinderen waarvan de oudste niet ouder dan tien jaar telde. Duidelijk geen gemakkelijke tijd voor die ouders van ons. Wij mogen dus helemaal nooit klagen.

Evengoed zal het huis in de Gravenstraat niet helemaal naar wens zijn geweest want er werd weer verhuisd naar een grotere woning. Deze keer een ruime hoekwoning boven een rustig café in het Kromhout. In deze woning hebben we de oorlog '40 – '45 geheel meegemaakt. Te veel om op te noemen, gepaard met veel angst armoede, zelfs honger en een gestaag afnemen van de gezondheid van papa. Enkele dingen uit dit ruime huis kan ik me nog wel herinneren. Zo hadden we voor het opnieuw matten van de stoelen (die nog steeds bestaan) om de zoveel jaar een vaste stoelenmatter genaamd Adam Houtgraaf. Opnieuw waren dit zware jaren die we gelukkig wel allemaal hebben overleefd. Maar opnieuw bedenk ik dat onze beide ouders veel dingen, die wij nu doodnormaal vinden, hebben moeten missen. Toch was er plaats voor humor, want de mopjes die papa vertelde aan tafel meestal na het eten, zijn nog bekend. Meestal waren dit mopjes over joden, die kennelijk toch een aparte plaats in onze samenleving uitmaakten. Mijn jeugd is dan ook beslist geen sombere tijd geweest. Wel waren we, althans ik, nog veel groener dan gras, want ik had met mijn negen jaar in het geheel niet gemerkt dat mijn moeder in verwachting (of zoals dat toen heette: in gezegende toestand) was. Ik lag nog in bed toen Herman me kwam vertellen dat er een zusje was geboren. Dit kon ik eerst niet geloven.

Later wist ik het heel zeker toen ik de opdracht kreeg, om haar zoveel keer per dag de vooraf gemaakte fles te geven, (overigens altijd met plezier gedaan hoor Ank).

Over mama is er nog heel veel te vertellen, maar dat zal iedereen kunnen over zijn eigen moeder. Na de geboorte van Ankie (zoals ze vroeger werd genoemd) volgden nog een aantal trieste oorlogsjaren, waar we toch het geluk hebben gehad dat we in een huis woonden, waarin Frans en Steef zich konden verstoppen toen er een razzia werd gehouden en waar we vanuit het raam zagen dat jonge mannen met het geweer in de rug in vrachtwagens werden gejaagd. Deze mannen werden in Duitsland te werk gesteld voor de oorlogsindustrie.

Ook hadden we toen nog een bombardement op de bunkers in het naburige park tegood. De Engelsen wilden het regionale hoofdkwartier van de Duitsers, gelegen in het park op steenworp afstand van ons huis, uitschakelen. Maar enkele bommen misten het doel en één ervan viel recht aan de overkant van de noodschool, waar ik zelf op dat moment was. (Op enige afstand van ons huis) Als kind beleef je deze dingen niet zo heftig, maar mama zal opnieuw doodsangsten hebben uitgestaan.

Toen ik daarna rustig thuis kwam aanwandelen stonden daar mama met Ank op haar arm in de deuropening aan de straat en daarnaast een huilende Julia die van angst haar bril in twee delen had gebroken. Ook papa was nog niet thuis, maar later zaten we toch weer compleet aan tafel. Er kwam echter niet zo veel op tafel, want het voedsel werd steeds schaarser en veel was al op de bon. Dit waren distributiebonnen die naar gelang de grootte van het gezin werden verstrekt en nodig waren om bijvoorbeeld aardappelen groente, boter en melk te kunnen kopen. Opa Reider heeft deze bonnen nog gedrukt en stond daarbij volgens zeggen in een soort bunker ter bescherming zowel van de bonnen als van de drukker. Er ontstond later ook een handel in deze bonnen. Het ergste moest nog komen. De zgn. Hongerwinter van 1944-1945. Dit was te erg voor woorden, waarbij mijn moeder elke dag weer probeerde iets op tafel te zetten, om de hongerende magen te vullen.

Ongetwijfeld heeft ze zichzelf daarbij tekort gedaan ten gunste van de knullen die in de groei en 17 á 18 jaar waren.

Er was zelfs een afspraak gemaakt dat mijn ene broer na de “ maaltijd ” de pan mocht uitlikken en de ander de lepel en de volgende dag werd dit andersom gedaan.

In 1944 was onze oudste zus Gusta twintig jaar oud en wat ik later hoorde (omdat ik daar als jongetje van tien jaar nog geen kijk op had) was ze zeker niet lelijk met haar donkere ogen en met haar weelderige haardos.

Wie haar heeft bewogen, weet ik niet, maar ze ging verkleed als thuiszorg-verpleegster en gewapend met een wit emailen kan, die haar oprechte bedoelingen moesten ondersteunen, over de veerpont bij 's Gravendeel.

Over de Dordtsche Kil naar het pas bevrijde deel van Nederland. De veerpont werd beheerd en bestuurd door de Duitsers. Meestal had ze ook lakens of handdoeken bij zich, waarvan ze tegen de Duitsers zei die nodig te hebben voor de verpleging van zieke mensen.

In werkelijkheid was dit ruilmateriaal om bij de boeren in die streek etenswaar te bemachtigen, wat haar aardig lukte. Later lukte het haar zelfs om bij deze boeren zonder ruilmateriaal voedsel los te peuteren.

Deze acties hebben in grote mate bijgedragen om in deze barre tijd te overleven. Dat ze op de terugweg over de veerpont met haar meegebrachte etenswaren weer zonder problemen doorgang werd verleend, is me nooit duidelijk geworden. Het vermoeden is gerechtvaardigd dat dit een lelijke oudere man niet was gelukt. De Duitsers hadden kennelijk meer oog voor vrouwelijk schoon dan voor hun bagage.

Zeker is wel, dat ze heel wat heeft afgesjouwd.

Ook door Tom (mijn dichtst nabij zijnde grote broer) is enorm veel gesjouwd en hij heeft als een paard gewerkt. Hij ging met de lege koffer, (waarin de stofzuiger hoorde) naar Dubbeldam, waar hij wist, suikerbieten te kunnen halen.

Ik mocht hem vergezellen op deze flinke voettocht, en hij moet later meer moeite met mij hebben gehad, dan met de volle koffer met suikerbieten.

Ik schat dat deze koffer met inhoud zeker dertig kilo woog. Een gewicht dat in deze tijd door de Arbo wet als te zwaar om te tillen wordt aangemerkt.

Maar hij zette als jongen van veertien in Dubbeldam de koffer op zijn schouders en bij het Kromhout (waar we woonden) er weer af.

Via de kerk of andere instantie was geregeld dat kinderen tot een bepaalde leeftijd gebruik mochten maken van het aanbod van boerenfamilies die voor deze kinderen per dag een warme maaltijd verzorgden.

Julia en ik gingen daarom elke dag, behalve de zondag (boer van gereformeerde huize) naar de Sionspolder in Dubbeldam.

Dit was voor ons een vol uur lopen, waarbij we gebruik maakten van een pad langs de spoorlijn Dordrecht–Gorinchem, een spoorlijn die al lang niet meer werd gebruikt voor treinverkeer. We aten daar ons buikje vol, maar na een uur teruglopen hadden we toch weer een beetje trek. Voor de zondag kregen we een lunchpakket mee, bestaande uit goed belegde witte boterhammen. Zodra we thuis kwamen werd dit brood door een paar hongerige broers verorberd.

Het lopen langs die spoorlijn gaf nog een ander aspect. Langs alle spoorlijnen stonden in die tijd telegraafpalen, waaraan een hele bos draden was bevestigd. De wind door deze draden gaf vooral voor Julia een angstig geluid en ze dacht steeds dat er vliegtuigen overkwamen, hetgeen toen ook het gevaar van bombarderen inhield. Ik heb toen als ventje van 9 à 10 jaar mijn drie jaar oudere zusje moeten troosten en gerust stellen.

Mijn moeder, maar ook papa heeft dit allemaal moeten meemaken, zij hebben beiden een zware tijd gehad. Uiteindelijk kwam na die barre winter op vijf mei 1945 een eind aan deze ellende en we keken vooruit naar de toekomst.

Minder dan negen maanden na de bevrijding overleed mijn vader aan de gevolgen van zijn hevige astma en de aanhoudende aanslag op zijn hart door het onophoudelijke hoesten. Ikzelf was toen twaalf jaar oud en ik verbaas me nog steeds dat ik zoveel van hem weet en heb meegekregen.

Een trieste bijkomstigheid was dat hij overleed de dag na de derde verjaardag van Ank. De slingers hingen nog in de kamer.

Kort voor het overlijden van mijn vader zijn we vanuit het Kromhout verhuisd naar het stille deel van de grootste winkelstraat van Dordrecht. Op de Voorstraat was namelijk een winkelpandje vrij gekomen, dat had toebehoord aan een joods gezin, dat in de oorlog was weggevoerd.

We betrokken het pand echter volkomen legaal en betaalde de eerste jaren de huur aan de staat Israel.(via ambassade??)

Mama begon, terwijl ze verder zo goed als geen inkomen had, geholpen door een goede kennis het winkelpandje op te knappen. Het oude houten bureau van mijn vader werd omgebouwd tot toonbank en er kwamen schappen tegen de muren. Het eerst werd begonnen met de verkoop van schilderijen. Persoonlijk vond ik de schilderijen foeilelijk, met heel veel paarse tinten.

Maar de omzet was mooi. Het was de tijd van grote geldontwaarding, dus de mensen wilden beleggen in kunst. De zaak heette firma Palet, met een mooie sierlijke letter op de etalageruit gezet. Dit duurde een paar jaar en toen was het gedaan met de kooplust. Dezelfde kennis kwam toen met het idee speelgoed te gaan verkopen. En het werd toen “in Speelgoedland ...” ...en altijd geopend voor schippers. Dit laatste was heel slim, omdat veel binnenschippers Dordrecht aandeden en niet altijd in winkeluren aan de wal lagen. Er werd ook goed gekocht door deze mensen. Bovendien werden we ook bekend door het feit dat we poppen met los geraakte ledematen of ander ongerief konden herstellen. Ook een ander hoofd behoorde tot de mogelijkheden. En zo werden we ongewild de poppendokter van Dordrecht.

Deze poppen werden vaak door angstige poppenmoedertjes bij ons gebracht en dat enkele ankertje met elastiek vastgezette armpje of beentje bracht in verhouding best wel wat in het laatje.

Maar mijn moeder zou mijn moeder niet zijn als ze ook niet de kleinste klantjes bediende, die met een dubbeltje in de warme knuistjes vroegen: “Heeft u iets voor tien cent mevrouw?”. En altijd was het antwoord: “Ja hoor schatje” en zo werd de schrale winst weer wat gedrukt.

De productie van speelgoed kwam heel langzaam op gang en daarom was de collectie zeer pover. Om toch de vrij ruime etalage wat te vullen, werden oude schoenendozen met restanten behangselpapier omgetoverd tot ruimte vullende kubussen, waarop of waartegen dan een enkele pop of puzzel werd geplaatst.

Voor Ank had ik, toen ik ongeveer veertien was, een poppenwagentje gemaakt, waarvan alleen de houten wieltjes waren gekocht.

De rest was van overgebleven latjes en hardboard gemaakt. Het geheel was mosgroen geverfd. Het wagentje stond in de gang die grensde aan de winkel. Toen een mevrouw binnenkwam en vroeg om een poppenwagentje, zei mijn moeder die niet te hebben. De vrouw wees toen op het wagentje van Ank in de gang en zei: " ...en die dan? ". Na enig denken verkocht mijn moeder het karretje, daarbij denkend, Leo maakt wel een ander voor zijn zusje.

De jaren daarna waren voor mijn moeder heel zwaar, temeer daar ze ook door de periode van werkeloosheid van mijn vader geen recht had op een pensioen. Het onderhoud van het gezin en de huishuur moest worden opgebracht uit de winst uit het winkeltje en de niet zo hoge lonen van Frans en Steef, die toen ook nog aan het begin van beider banen bezig waren. Bovendien was veel geld nodig voor de uitzetten van Tom en Herman, nodig voor de priesteropleiding op het seminarie in Bergen op Zoom.

*Steef was toen kantoorbediende bij een meubelbedrijf " Manschot " alwaar hij een man in de werkplaats ontmoette, waarvan hij toen nog niet wist dat dit zijn latere schoonvader zou worden. De baas had de eerste dag gevraagd naar de naam, waarop hij antwoordde: " Steef meneer ". Manschot zei daarop: " Nee dat kan niet, ", waarop Steef zei dat hij toch echt zo heette. " Ja, " zei de baas toen "... dat kan niet, want mijn zoon heet al Steef dus we noemen jou Willem (zijn tweede naam) " Steef ging dus als Willem door het Manschot- leven en hij kreeg inderdaad jaren nadien verkering met de dochter van eerstgenoemde man uit de werkplaats een zekere Aerts. Toen Steef voor de eerste keer door dochter Diny aan haar ouders werd voorgesteld, zei de vader van Diny, " ...maar dit is niet Steef...dit is Willem! ".
Diny heeft later besloten om mijn broer toch maar gewoon Steef te noemen.*

Ook Frans, de 2 jaar oudere broer, was volop bezig om zo goed en zo kwaad als mogelijk wat bij te spijkeren in het gezinsbudget. Hij was begonnen als elektricien bij kleine installatie bedrijfjes en hij ging daar weer weg, zodra hij merkte dat hij daar niets meer kon leren maar zijn baas wel iets van hem.

Thuis had hij zijn elektrotechnische kennis ook nuttig gemaakt. Toen, om reden van lichtuitstraling of om andere reden door de Duitsers de stroom werd afgesloten, sloot Frans op slimme manier de stroom weer aan en liet de meter bovendien terug lopen in plaats van vooruit. Het verduisteren van de vensters van de woonkamer gebeurde met uit latten gemaakte houten ramen, waarop zwart verduisteringspapier was gespannen. Het plaatsen van die panelen was altijd mijn taak.

Toen we op een avond in onze goed verlichte woonkamer zaten, hoorden we plotseling mensen met laarzen de houten trap opkomen, die even later in onze woonkamer stonden. Het bleken twee Duitse soldaten, die per ongeluk het café, waar wij boven woonden, zochten.

Het verbaasde ons, weet ik nog het meest, dat zij niet op hun beurt verbaasd waren over de illegaal verlichte woonkamer. Ze vertrokken heel vlot na de aanwijzing van ons dat: “Bier oentenwaar”.

Het was 1950 dat ik van de MULO kwam en ook een bescheiden bedrag wilde gaan verdienen. Mama heeft me wat geholpen bij het zoeken naar een geschikte baan. Ze deed dit als volgt, nadat ze van mij hoorde dat ik iets in de techniek wilde en niet op een administratiekantoor. Ze pakte het telefoonboek en begon bij de A en vond als eerste mogelijkheid scheepswerf De Biesbos, die personeel nodig had voor de bouw van binnenvaartschepen.

Op dat bedrijf heb ik twee weken gewerkt. Samen met een forse kerel moesten we proefgaten boren in de bodem van een schip, maar dan onder het schip, dat op de helling lag. Ik kreeg een zwaar goor wit werkpak waarvoor ik nog drie maten te klein was en kroop met m'n maat onder het schip. We stonden met ons voeten in het rivierwater en als het gat geboord was kwam uit dat gat een straal vuil water en als ik gestuurd werd voor een andere boor liep ik in het Hollandse regenwater.

Mama was gebleven bij de B en vond de firma Blacquiere, een siersmid in Zwijndrecht. Mijn moeder vond dit het proberen waard, temeer daar ze altijd al een voorliefde had voor alles wat Frans klonk. Ik trad in dienst bij die smederij die ook nog paarden had beslagen, maar nu hadden de beide zoons Blacquiere meer aandacht voor licht constructiewerk. Tot aan mijn dienstplicht in 1953 ben ik daar gebleven en heb geleerd zelfstandig te werken.

In deze periode is Gusta toegetreden in een nonnenklooster in Limburg. Ze was wellicht een braaf nonnetje, maar heeft toch na ongeveer twee jaar haar kap aan de willigen gehangen en was inmiddels op zoek naar een man. Ze vond een man in Gaanderen en is met hem jaren getrouwd geweest. Helaas liep het huwelijk mis en was ze de laatste jaren alleen.

Inmiddels was mijn moeder eraan toe om te stoppen met de speelgoedwinkel en Diny nam dit samen met Steef over, die toen overdag op kantoor bij de Dordtse Kunstmesthandel in dienst was. Zeker de eerste jaren was dit voor hen geen uitbreiding van het inkomen, want er waren nog wel wat rekeningen van speelgoedleveranciers te betalen. Maar Steef en Diny hebben hun schouders eronder gezet en zijn er uit gekomen. Diny bleek een prima zakenvrouw te zijn. Steef wilde later het pandje Voorstraat 115 kopen, op het moment dat dit pand verkocht móest worden. De overburen, die ook speelgoed verkochten, (fa. Aandacht) hadden ook interesse. Daar had Steef bij de veiling van het pand het volgende op gevonden. Hij vroeg een collega of kennis voor hem naar de veiling te gaan en dicht bij de “ Aandachtjes ” te gaan staan, die hem uiteraard niet kenden en dan op het juiste moment (net voor de overburen) MIJN te roepen. En daarmee was tot ergernis van Aandacht het huis gekocht door Steef.

Enkele jaren eerder waren Diny en Steef al van woning geruild met ons om bij de winkel te wonen. (Steef en Diny woonden vanaf hun trouwdag in 1955 op de Groenmarkt in het vroegere huis van tante Cor en wij, t.w. mama, Julia, Ank, en ik op de Voorstraat.)

Dit is ook de periode waarin ik in militaire dienst zat en Corrie (mijn huidige vrouw) mijn moeder als hulp in de huishouding bijstond. Ze was er al een poosje voordat ik in dienst ging, maar ik was nog niet echt toe aan verdere toenadering, ondanks het feit dat ik ze best aardig vond.

Mijn moeder was bijzonder op haar gesteld, en ze hebben (toen we al getrouwd waren) samen ook diverse keren in de stad zichzelf getrakteerd op een Thé Complet in de tearoom.

Zo kreeg Corrie bij haar schoonmoeder iets wat ze bij haar eigen moeder wel wat had gemist.

Op een gegeven moment moest ze van thuis haar baantje bij mijn moeder opzeggen om in een fabriek meer te gaan verdienen.

Pas toen bekend werd dat ze weg zou gaan dacht ik: Die laat ik niet zo maar vertrekken en ik probeerde haar (verlegen als ik was) te lijmen met dropjes van de HEMA of andere smoesjes. Ook was er gelukkig nog iets af te handelen met ziekenfondskaarten of zoiets, die me verder niets interesseerden, maar ik moest (mocht) naar haar toe in Zwijndrecht om dit te regelen. Zelf was ze ook niet ontsnapt aan de aandacht van andere mannekes, en het gebeurde wel dat er een paar stonden te wachten tot ze na het werk bij mijn moeder naar buiten kwam. Evengoed heb ik haar kunnen strikken en het werd een echte ouderwetse verkering, inclusief mijn meekijkende schoonmoeder, zo van: “ ...wat komt er nu weer binnen. “ Na wat stevige woordenwisselingen met mijn bezorgde schoonmama is uiteindelijk toch alles goed gekomen.

Mijn vader heeft dit alles helaas niet mogen beleven.

Hij was van 21 december 1893. Geboren op de kortste dag van het jaar, nu niet minder dan 117 jaar geleden. Onvoorstelbaar zo'n grote tijdspanne binnen twee generaties. Hij mocht niet ouder worden dan 52 jaar. Hij is nu dus al meer jaren dood, dan hij ooit heeft geleefd. En uitgerekend in de nacht na de derde verjaardag van ons jongste zusje Ank overleed hij. Wellicht heeft hij hierop onbewust of bewust gewacht. Het was 1 februari 1946, negen maanden na het einde van die vreselijke oorlog. Die heeft ook ongetwijfeld de datum versneld. Als de dag van gisteren heb ik nog diverse beelden op m'n netvlies staan. Zoals de man die elke maand de premie van de begrafenisverzekering kwam ophalen (meneer Doremalen) die toen gebogen over mijn vader met een meetlintje stond. Later begreep ik pas (ik was 12 Jaar) dat dit met de kist te maken had. De laatste dagen was ik uren bij hem, zoals hij daar rustig en zichtbaar tevreden lag, alsof ik het nog niet kon geloven. Ook het dragen van de kist naar beneden langs het nauwe trapgat staat me nog helder bij.

Zijn laatste woorden voor hij stierf waren woorden van vergiffenis aan de man die hem in de crisistijd harteloos had ontslagen, om zichzelf vrij te pleiten van zijn gesjoemel met de zakenkas. Mijn vader kreeg de schuld.

(Dit was bij de firma Linders)

Ondanks het feit dat ik hem slechts 12 jaar heb mogen meemaken, is het verwonderlijk hoeveel ik toch van hem heb geleerd. Hij leerde ons vooral fatsoen en respect voor iedereen. En we leerden ook dat hij zich zeker niet schaamde om vrienden zoals een eenvoudige schoenmaker Tijs van Lieshout te respecteren. Meer vrienden waren Charles van Reet en Jaap Sok. Hij kwam, ook door z'n werk bij veel mensen over de vloer en Kees van Gulik was een graag geziene figuur.

Eén van zijn raadgevingen aan ons was bijvoorbeeld “ Neem altijd de Koninklijke weg ” waarmee hij dus bedoelde: “ Neem nooit gevaarlijke achterafstraatjes, vooral niet in het donker ” maar er zat ook in overdrachtelijke zin een waarschuwing in, voor de levenshouding.

Ook speelde hij verdienstelijk viool en probeerde dit ook nog over te brengen op Piet de Zwart (een zoon van zijn oudste zus) echter zonder veel succes.

Engels en zelfs Maleis hadden zijn aandacht. Hij had ooit graag nog ‘ns naar het toenmalig Nederlands Indië gegaan. Wellicht studeerde hij daarom Maleis en met name Javaans, uit het boek Sobat Melajoe, wat zoveel betekent als: “Mijn Javaanse vriend ” In het Engels was hij door zelfstudie zover gekomen dat hij daar ook les in gaf, binnen een kleine kring van bekenden.

Het vioolspelen heb ikzelf wel meegemaakt, maar de Engelse les heb ik alleen van anderen gehoord. Dat dit zeker op werkelijkheid berustte blijkt uit het volgende voorval:

Jaren nadien, in ca.1985, had ik in Breda een etentje georganiseerd voor ons kantoor in Breda. Gekozen was voor restaurant “ De vier Lantaarns ” in het Ginneken. Toen de maaltijd gaande was kwam de chef kok met koksmuts uit de keuken en o.a. ook naar onze tafel. Hij keek mij aan en zei: “ Jij bent een van Gulik “. Ik was stomverbaasd omdat ik nog nooit eerder in dat restaurant was geweest en de man in het geheel niet kende. Toen hij zag dat ik dit niet begreep zei hij: “ Ja, ik kom ook uit Dordt en ik heb nog Engelse les gehad van je vader en dat betaalde ik dan met een paar pakjes thee. ”

Dit was dus ruim 40 jaar ná die lessen.

Papa had in de woonkamer een groot houten bureau staan, waar wij uiteraard niet aan mochten komen. Hij deed daar de boekhouding van talloze kleine bedrijfjes en winkels en had daarvoor van iedere klant diverse zware boeken, die hij in zijn lederen tas moest meesjouwen. In die tijd was de computer nog heel verre toekomst. Wel was het losbladige systeem toen in opkomst. Mijn vader was daar groot tegenstander van. Wat als er een velletje kwijtraakt zei hij. Hij hield het dus bij de boeken, zoals het kasboek, het inkoopboek, verkoopboek, het grootboek en wat nog meer nodig was.

Vaak werd hij door een Duitser aangehouden en om z'n ausweis gevraagd, omdat hij toch wel wat gelijkenis had met een jood. Het is ooit gebeurd dat hij weer z'n papieren moest tonen en tegen de Duitser zei: " Hou m'n tas 'ns even vast... ", waarop de man bijna omviel van het gewicht van die tas.

Naast dit werk had hij later nog een goede baan bij " de Eerste Nederlandse ", een verzekeringsmaatschappij aan de Burgemeester de Raetsingel. Een groot donker gebouw herinner ik me. Nu zijn er woningen gebouwd.

Thuis met een aantal opgroeiende van Gulikken, waaronder pubers, al werden ze zo toen nog niet genoemd, moest er wel de wind onder gehouden worden en hij trad op zijn manier dan zo nodig, ook ter ondersteuning van mama, hard op. Dit optreden bestond nooit uit lijfelijke straffen, al was hij er tuk op om dit zoveel mogelijk na te bootsen. Zo had Herman zich ondeugend gedragen en hij kreeg de opdracht om boven op zolder een " eind hout " te gaan halen.

Even later kwam hij terug met de mededeling niets van dien aard te kunnen vinden, wetende dat men op de bewuste zolder nauwelijks kon lopen vanwege het overvloedig aanwezige aanmaakhout.

Als voor de bestraffing wel een slagwapen voorhanden was, bijvoorbeeld een stevige klerenhanger, dan schreeuwde hij steeds: " handen naar beneden! " zonder ook het beoogde slachtoffer maar enigszins te willen raken.

Ondanks zijn zwakke gezondheid had hij altijd veel ambities en interesseerde hij zich zeer zeker ook voor de voortschrijdende techniek, al was hij geen techneut.

Vooraf na het eten aan de grote houten tafel (gemaakt door opa Reider, voor dat grote gezin van Kees) ontstonden er wel gesprekken tussen papa en Frans. Vaak ging dit over elektriciteit met z'n waarden zoals Watt, Volt en Ohm. Er was ooit de discussie waarin papa wilde weten waarom men niet sprak over 125 Volt per uur. Frans deed z'n best uit te leggen dat spanning niet wordt gerelateerd aan tijd. Uiteraard was dit een vraag die wel past bij een boekhouder. De gesprekken tussen Steef en Frans, aan diezelfde tafel, maar in hoofdzaak na de dood van papa waren ook zeer interessant.

Meestal ging dat over elkaars beroep en bij deze gesprekken ontbrak het ook niet aan enthousiasme. Zachter kan ik dit nauwelijks beschrijven.

Papa is ooit begonnen met het schrijven van een roman. Helaas is hij niet verder gekomen dan bijna acht pagina's.

Het boek had als titel "De verschijning" en hoofdstuk 1. had als naam: "Eenige beschouwingen".

Het handelt over een bereisd zeeman, die thuisgekomen, zijn vijf maanden oude kind adoreert en zich probeert te houden aan de uitdrukkelijke orders van zijn nog slapende vrouw.

Verder geeft papa een scherp beeld van het leven in die tijd, zonder douche en warm tapwater, maar met houten tobbe en op het vuur "geheet" water.

Uit het korte stukje is goed te beoordelen dat aan papa een goed schrijver verloren is gegaan.

Fragmenten uit het korte manuscript:

-
De eerste schreden die hij richtte, waren naar de wieg van z'n jongste "koter", een wicht van ongeveer vijf maanden, hetwelk, evenals papa, nu geen rust meer wenschte en met haar rammelaar trachtte publiek te verzamelen.

-
Hij maalde koffie, deed het in de kan, goot het water erop, stak het petroleumstel aan en lachte toen het vlammetje zich vroolijk liet zien door het glaasje.

-
Hij draaide zijn vervaarlijke snor in het gelid.

-

Mama had de winkel vaarwel gezegd en heeft op de Groenmarkt nog een aantal jaren gewoond. Het pas getrouwde stel Corrie en Leo kwam nog niet in aanmerking voor een woning en er is toen wat verbouwd en getimmerd, zodat voor mama een apart keukentje was gemaakt en het stel voorlopig ook woonruimte had. Zo woonden we dus met z'n vieren (mama, Ank en wij) aan de Groenmarkt.

Julia kocht een huis in de Tulpstraat en mama kwam erbij en zo heeft Julia jaren voor haar moeder kunnen zorgen.

Ank was inmiddels ook getrouwd ze hadden een woning in Crabbehof, dezelfde wijk waar ook Corrie en Leo later een flat gingen bewonen.

Julia kreeg kennis aan haar wat oudere buurman Jaap Mulder. Een man die na z'n pensionering als timmerman, zich nog meer ging weiden aan z'n favoriete wandelsport. Hij organiseerde al jaren deze club wandelaars en Julia wandelde moedig mee. Ook gingen ze samen regelmatig op reis en ze kwamen in Canada, maar ook Nederland bleef voor hun niet onbezocht.

Ze trouwde met Jaap, die z'n eerste vrouw verloor aan de slopende ziekte.

Ze hadden ongeveer vijftien jaar samen tot ook Julia deze zelfde ziekte kreeg en in april 1988 overleed. Jaap kwam nog in de verpleging in Sliedrecht, maar is niet lang na Julia ook van verdriet en eenzaamheid overleden.

Kort voor het huwelijk van Julia en Jaap is mama naar een bejaardenhuis gegaan. Avondzon was de naam, uitstekend georganiseerd door een afdeling van het Leger des Heils en ze had het hier best naar haar zin.

Een verslechtering van de gezondheid deed haar uiteindelijk in het ziekenhuis belanden en daarbij was een heupbreuk de directe oorzaak voor opname in een verpleegtehuis in Crabbehof. Aldaar is ze in 1974 overleden.

MULDER, Jacob Maarten

(man)

van Gulik, Julia Antonia

(vrouw)

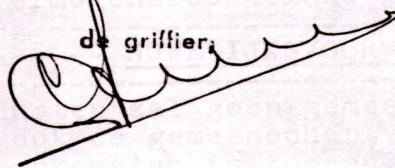
Gehuwd te	Dordrecht	Nummer
op	23 mei 1973	1026

inschr. huw. voorw. verleden op 21 mei 1973
voor notaris G. van Aardenne te Dordrecht.

Getekend voor inschrijving

25 MEI 1973

de griffier

106014V

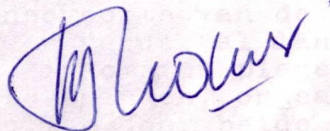
533-7

UITTREKSEL uit het
HUWELIJKSGOEDERENREGISTER

de 12 AUG. 1934

De griffier van de rechtbank
te Dordrecht

... Julia kreeg kennis aan haar wat
oudere buurman Jaap Mulder.
Ze trouwde met Jaap.

> pag. 33

Mijn vaders jeugd en zijn familie

*Voorgaand hebben we ons wat verdiept in het gezin van Gulik met:
vader Kees van Gulik en moeder Corrie Reider en acht koters, t.w.
Gusta, Frans, Herman, Steef, Tom, Julia, Leo en Ank
plus de ouders en overige familie van mama.*

In dit deel wil ik iets zeggen over het gezin waarvan mijn vader de op één na jongste was.

*Vanzelfsprekend zal de informatie over dit gezin wat moeilijker zijn weer te geven, omdat we niet allemaal de ouders van papa hebben meegemaakt
Papa's ouders stierven zeer kort na elkaar in 1931. Opoe (zoals dat vroeger officieel heette) heeft haar man Marinus slechts met 103 dagen overleefd.*

Marinus overleed op 3 maart 1931 (aangegeven op 4 maart door Dooremalen en van der Wal) **en op 13 juni van dat zelfde jaar overleed Maria Dina Verslagers.**

Gusta was toen nog maar zeven jaar en Julia was nog een baby.

De informatie waarover we beschikken is die van de verhalen van papa en de overlevering. Wel weten we dat ze zeven kinderen hadden, waarvan vier meisjes en drie jongens. De oudste twee waren dochters nl. Petronella C. en Petronella H. bij ons beter bekend als tante Cor (de oudste) getrouwd met Leen de Zwart, en de ander was tante Pita. Zij was verloskundige of zoals dat toen heette vroedvrouw. Deze tante heeft de meeste van ons ter wereld gebracht.

Of zij ook bij de geboorte van Ank was, weet ik niet. Ze was toen nl. al 61 jaar. Haar man was ome Piet Ruys, die metselaar was. In de oorlogsjaren zijn we één of meerdere malen met het hele gezin naar haar toe gevlucht omdat ze een ruimere woning hadden en we daar beter bescherming dachten te hebben tegen het oorlogsgeweld.

Tante Cor werd door ons vaker bezocht dan die andere tante. Ze was voor ons altijd wel aardig, maar het kopje thee dat ze ons aanbood was gitzwart en niet te drinken. We probeerden dit dan in een onbewaakt ogenblik in het in de kamer aanwezige gootsteentje te kwakken.

1931

N^o

155

Heden, den

vienden Maart

negentienhonderd een en dertig, verschenen voor mij, Ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente Dordrecht:

Jaannes Adriaans van Dooremalen
oud acht en dertig jaren, kammerling

en Willem van der Wal
oud acht en zestig jaren, Sigarenmaker, beide
wonende te Dordrecht

die verklaarden, dat op den vienden Maart
dezes jaars, des middags ten uur, in deze gemeente is
overleden: Marinus van Gulik

oud vier en veertig jaren, onder beroep
geboren en wonende te Dordrecht
echtgenoot van Maria Dina Verslagers
- Slagers, zoon van Cornelis van
Gulik en van Pieterella van
Dalen, beiden overleden

Waarvan akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

Arboorn
W. D. Wal

Albrecht

Heden, den vijften Maart

negentienhonderd een en dertig, verschenen voor mij, Ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente Dordrecht:

Franciscus van Hierwijnen
oud zeven en veertig jaren, kammerling

en Willem van der Wal
oud acht en zestig jaren, Sigarenmaker, beiden

Marinus overleed op 3 maart 1931
(aangegeven op 4 maart door Dooremalen en
van der Wal) en op 13 juni van dat zelfde jaar
overleed Maria Dina Verslagers. >pag. 35

Overlijdens Akte Marinus van Gulik, uit 1931

Ter vrome gedachtenis aan

Petronella Cornelia van Gulik

weduwe van Leonardus de Zwart

Lid v. d. Aartsbroederschap v. d. H. Familie

Zij werd geboren te Dordrecht 21 Juni 1879 en is, na de smart van lichamelijk lijden en een verduisterde geest in overgave aan Gods H. Wil gedragen te hebben, voorzien van de laatste Sacramenten der stervenden, in de Heer ontslapen op de gezegende leeftijd van 76 jaren, 14 October 1955, 5 jaren na onze beminde vader.

Alles ter liefde Gods was de zinspreuk van haar leven, een leven waarin zorg en leed haar niet werden bespaard. Desondanks heeft zij het leven liefgehad als een goede gave Gods en in eenvoud en goedheid van hart als moeder alleen geleefd voor haar gezin en altijd het beste voor gehad met de talrijke kinderen, die God haar geschonken heeft.

Mogen we allen de herinnering aan deze oorspronkelijke, sterke vrouw, die de moeder van een priester was, als een schat bewaren en haar altijd blijven eren door ons gebed.

Laat ons bidden.

God, die ons bevolen hebt vader en moeder te eren, ontferm U genadig over de zielen van onze vader en moeder en vergeef hun zonden en laat ons in de vreugde van het eeuwig licht hen aanschouwen, door Christus onzen Heer. Amen.

W. A. VAN DOOREMALEN, VOORSTR. 312. TEL. 5358

TER VROME GEDACHTENIS AAN

LEONARDUS DE ZWART

Echtgenoot van

PETRONELLA CORNELIA VAN GULIK

Lid Aartsbroederschap H. Familie

Hij werd geboren te Dordrecht 7 Januari 1879 en is na een langdurige ziekte, toch nog onverwacht, voorzien van de genademiddelen der H. Kerk, vredig en kalm ontslapen op Zondag 12 Februari 1950.

Onze goede Vader is van ons heengegaan. Hij was een eenvoudig goed man die geleefd en gewerkt heeft voor de zijnen. Hij heeft de lof der mensen niet gezocht.

Beminde echtgenote, dank voor al Uw zorgen van zoveel jaren, wees getroost, ik wacht U in de Hemel.

Geliefde kinderen, blijft trouw aan het goede, waarin ik U ben voorgegaan. Mijn oudste, blijf mij indachtig aan het altaar.

LAAT ONS BIDDEN

Wij smeken Heer, ontferm U naar Uw barmhartigheid over de ziel van Uw dienaar Leonardus en verleen haar, ontdaan van de vlekken der sterfelijkheid, de vreugde der eeuwige verlossing, Amen.

W. A. VAN DOOREMALEN - VOORSTRAAT 312 - TEL. 5358

... Petronella C. en Petronella H. bij ons beter bekend als tante Cor (de oudste) getrouwd met Leen de Zwart, en de ander was tante Pita.

> pag. 35

Bid voor de ziel van

Petronella Hendrika van Gulik

echtgenote van Petrus Antonius Ruijs

geboren te Dordrecht 15 november 1882, overleed zij na het ontvangen van de H.H. Sacramenten op 5 juli 1962 en werd zij de 9e d.a.v. begraven.

Het leven is een onschatbaar grote gave van God. Eenmaal begonnen duurt het in eeuwigheid voort. In Zijn liefde heeft God ons in staat gesteld, om elk ogenblik van ons aards bestaan ons eeuwig geluk te vergroten. Wat een weldaad is dan het bereiken van een hoge ouderdom.

Zij is van ons heengegaan, om beloond te worden voor het goede, dat zij in haar leven heeft gedaan. Gewetensvol en plichtgetrouw vervulde zij haar taak in dienst van de evenmens.

Ik bid u, mijn dierbaren, die ik steeds met liefde heb bijgestaan, staat mij bij in Uw gebeden voor mij tot God.

Onze Vader — Wees gegroet

W. A. V. DOOREMALEN, VOORSTR. 346 TEL. 5358

Bidprentjes Cor, Pieta en Leonardus de Zwart

We werden door onze ouders ook wel naar tante Cor gestuurd, om bijvoorbeeld Nieuwjaar te wensen of om welke reden dan ook. Later bemerkte ik dat onze ouders hiermee zelf gevrijwaard bleven van een bezoek aan haar. Ome Leen was een grote lange man, die we konden uittekenen in z'n grote fauteuil met hoge rugleuning.

Tante Cor was een klein vrouwtje van nog geen anderhalve meter lang. Ze maakte vaak de opmerking: "Ik werk niet boven m'n hoofd." Hetgeen op ons wel komisch overkwam, omdat dan het grootste deel voor rekening kwam van ome Leen.

Later toen ome Leen al lang dood was kwam tante Cor wel eens op bezoek bij mijn moeder, die toen de speelgoedwinkel op de Voorstraat bestierde.

Tante Cor had dan velerlei verhalen of roddels die ze nodig kwijt moest. Het gebeurde dan regelmatig dat tijdens zo'n verhaal de winkelbel mijn moeder naar de klant riep en dat de woordenstroom van tante Cor wreed werd onderbroken. Soms als het wat drukker was dan gebeurde dat wel een paar keer achter één, waarop mijn tante dan tegen mijn moeder zei dat ze de winkel maar beter even dicht kon doen, hetgeen natuurlijk niet werd opgevolgd.

Voor een gemakkelijke snelle weg vanuit de achterkamer naar de winkel hadden we bedacht om een doorbraak in de vorm van een poortje te maken door de scheidingsmuur. Zo gezegd zo gedaan was ik bezig dit karwei, waarbij veel hakwerk en stof kwamen kijken, uit te voeren.

Op dit moment kwamen enkele dames uit Den Haag, (voor mij onbekend, maar kennissen van mama) onaangekondigd bij mijn moeder op visite.

Dit was niet alleen lastig voor mijn moeder, die steeds in de winkel moest zijn, maar ook voor mij omdat er dan bij een korte afwezigheid van haar, ook het nodige commentaar mijn richting werd gestuurd.

Ik kon het daarom niet laten om zo mogelijk nog meer de hamer en beitel te gebruiken, denkende: "kom dan op een geschikter moment binnenvallen."

Mama had nog wel meer kennissen van vroeger, zoals Dina Schaffels en haar zwager Jo Kaag, die ook onze bakker was, waarvan het door hem gebakken brood niet door ons allemaal werd geroemd, maar het was vanwege de vriendschap niet mogelijk een andere bakker te nemen. Ik hoor hem na zijn korte bezoek op zaterdag nog altijd met zijn vol ronde stem roepen: " Prettige zondaaaaag... ". Verder waren er ene Mampay en natuurlijk de familie Sengers, waarvan de ouders door ons ome "Jo "? en tante " Tonnie " werden genoemd. Met tante Pita van de Dubbeldamseweg hadden we wat minder contact. Ik meen in die tijd te hebben geproefd dat deze mensen, door een wat hoger inkomen een beetje neerkeken op dat relatief arme grote gezin van Kees.

Omdat we vaker bij het gezin van tante Cor kwamen leerden we ook enkele van hun kinderen kennen, die uiteraard stukken ouder waren dan wij, omdat papa bijna de jongste en tante Cor de oudste was en bovendien vrij jong trouwde.

Zo was er Anna de Zwart, die zo leek het, haar hele leven al als huishoudster werkte en woonde bij de familie Knüppe.

Hij was advocaat en zijn naam werd door Anna altijd met grote eerbied uitgesproken. Ze had het dan ook steeds over mijn Heer Knüppe. Toen er later in het gezin Knüppe kinderen kwamen heb ik me, op verzoek van Anna (mijn peettante) nog bezig gehouden met een, uit staven ijzer geknutselde, hemel voor boven de wieg van de boreling.

Anna was overigens zeer begaan met ons gezin en we gingen als kind regelmatig bij haar op bezoek, wat kennelijk voor de Knüppes geen bezwaar was. Ook was ze vaak bij ons en had ze respect voor papa en leefde ze mee met de slechte gezondheid van hem. Zo'n dikke zestig jaar geleden zal het zijn dat ze me een mondharmónica gaf voor m'n verjaardag, die ze nooit oversloeg.

Anna, die in mijn ogen van toen, niet zo veel in leeftijd scheelde met mijn ouders, was vaak bij ons en had dan meestal verhalen die ruimklinkend en met emotie werden gebracht.

Zo herinner ik me dat ze nieuwe schoenen had gekocht en aan papa vroeg hoe hij ze vond, door te bleren: “HOE VIND JE ME SCHOENE?”.

Van haar zus Katrien, die niet zo aardig op ons (althans op mij) overkwam, was het steeds weer herhaalde verhaal (zoals dat vaak gaat in familiegesprekken) het volgende: Dat ze jarig was en dat hetgeen haar werd aangeboden dermate tegenviel, dat ze uitriep: “Is dat nou een verjaardag... Ik wil een hoop op een bortie.” Later is ze getrouwd en verhuisd naar Aardenburg in Zeeuws Vlaanderen.

Bernard de oudste van de familie de Zwart, was ongeveer een generatie ouder dan ik en hij was pater in een klooster, waarvoor we veel respect hadden en niet in het minst door zijn zeer menslievende uitstraling. Later toen ik voor mijn werk in Amsterdam moest zijn heb ik hem een keer opgezocht en we hadden een heel hartelijk gesprek. Hij luisterde aandachtig naar m'n verhaal wat ik zoal deed, terwijl ik wist dat hij ook ooit is begonnen op een tekenkamer. Na afloop van mijn verhaal zei hij dat ik bezig was aan een belangrijke opdracht, hetgeen ik als een compliment zag.

Piet de Zwart was een verhaal op zich. We hebben hem al even genoemd in de pogingen om bij mijn vader iets te leren spelen op een viool. Hij heeft m'n vader ooit gevraagd of er een machientje in die viool zat die voor die mooie klanken zorgde. Hij was getrouwd met een zekere Klara die klaartje werd genoemd. Later is hij van deze vrouw gescheiden, waarvan ik me herinner dat het scheiden op zich voor ons een onbekende zaak was. In die tijd was scheiden zeer bijzonder en was voor katholieke mensen ook niet zomaar mogelijk. Piet had vaak diepgaande gesprekken met papa. Zo heeft hij ooit de overpeinzing geuit: “... en waarom zou ik niet een genie kunnen zijn?”

Een totaal ander onderwerp, maar in een volle kamer, min of meer verwijtend tegen z'n moeder gezegd: “Nu heb ik al zes weken de EIGE SOKKE aan.” Voorbij gaand aan het feit dat z'n moeder sokken van dezelfde kleur steeds weer bij hem neerlegde. Er waren in dit gezin de Zwart meer kinderen die wij nooit hebben gekend. Zo was er ook een Leonard waarnaar ik blijkbaar ben genoemd. Verder nog enkele vroegtijdig overledenen hetgeen ik nog wil uitzoeken.

Van de overige broers en zusters van papa is buiten de geboorte- en sterfdatum niet veel bekend. Veel kan later nog worden nagezocht via het Dordtse archief. Het probleem is echter dat Dordrecht wat achterblijft op andere plaatsen voor zover betreft het digitaliseren van de archieven.

De kinderen van opa en opoe, Marinus van Gulik en Maria Dina Verslagers waren:

- *Petronella Cornelia, zoals genoemd (tante Cor)*
- *Petronella Hendrika, zoals genoemd (tante Pita)*
- *Hendrik, overleden in 1930 was getrouwd met Gerarda Johanna van Alphen die tante Daatje werd genoemd. Ze woonden op de Staart in Dordrecht.*

Ome Henk was inderdaad huisschilder en later tekenaar, voor zover Frans dit als kind al kon beoordelen.

Ondanks het feit dat Prins Hendrik al in 1910 een brug over het Wantij had geopend, gingen mama en mijn broer Frans bij ome Henk en tante Daatje op bezoek en moesten zij met een veerpontje overvaren om op het adres te komen.

Het is evengoed mogelijk dat het pontje nog wat jaren is blijven varen. Ook werd in 1927 een tijdelijke voetgangersbrug over het Wantij aangelegd.

- *Catharina heette voluit: Maria Catharina en is toen ze vijf en twintig was, getrouwd met Hendrik Meijers 24 jaar en coupeur, afkomstig uit 's-Hertogenbosch, waar zijn ouders toen nog woonden. Het was toen 1912. Het huwelijk heeft niet lang mogen duren, want in 1918 stierf Catharina (zoals ze toen kennelijk werd genoemd) aan de Spaanse griep.*

Die zgn. Spaanse griep kwam in feite met de Amerikaanse troepen mee naar Europa. Deze epidemie heeft aan meer dan 20 miljoen mensen het leven gekost. Dit was meer dan in de wereldoorlogen. De naam Spaanse griep is ontstaan doordat Spanje als neutraal land het eerst hierover melding maakte in de media. In het begin werd de ziekte als niet dodelijk beschouwd, maar dit veranderde snel.

Nº. 101

Den acht en twintigsten augustus — achttien honderd acht en zeventig, zijn voor mij ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente Dordrecht verschenen:

Marinus van Gulik, oud eenen twintig jaar.
Smid, geboren en wonende alhier, enige derjarige
Zoon van Cornelis van Gulik overleden, waarvan
Pieterella van Dalen, zonder beroep, wonende alhier en
Maria Dina Verslagers, oud eenen twintig
jaar, ~~dochter van Hendrikus Verslagers~~
dienstbode geboren en wonende alhier, min-
derjarige dochter van Hendrikus Verslagers over-
leden, en van Maria Catharina Brillmanes
zonder beroep, wonende alhier

ten einde te doen voltrekken het door hen voorgenomen huwelijk, waarvan de bij de wet gevorderde afkondigingen alhier hebben plaats gehad op den achttiensten en een en twintigsten augustus dezes jaars.

Wij zijn door mij verschenen hunner raeders,
die verstaanden toestemming in dit huwelijk te verlenen.
Door de aanwezige afgetegenooten zijn aan mij
overgelegd:

- 1: hunne geboorte akten.
- 2: de doopakten hunner vaders.
- 3: een bewijs van voldenning aande Nationale
Militie betreffende den huwelijksgoed

Tot de voltrekking van dit huwelijk overgaande, is door mij ambtenaar van den burgerlijken stand hun afgevraagd, of zij elkander aannemen tot echtgenooten en getrouwelijk al de pligten zullen vervullen welke door de wet aan den huwelijken staat verbonden zijn, hetwelk door ieder hunner toestemmend beantwoord zijnde, heb ik in naam der wet verklaard, dat

Marinus van Gulik en
Maria Dina Verslagers.

door den echt aan elkander verbonden zijn, alles in tegenwoordigheid van Henri Giesje
Clousing oud drie en dertig jaren. Johan Diederik Holst-
heiser, oud eenen twintig jaar, beiden gemeente
ambtenaren. Gerrit Jans Rijkman oud een en veertig
jaren. Conring. En Roelof Muring oud twee en zestig
jaren gemeente bode wonende alhier en
verstaand aande huwelijksgoed.

Waarvan deze akte is opgemaakt die na voorlezing onderteekend is door mij de Comp-
saider en de gelijken staatsarende de raeders de schryf-
kund met perswilaan Gaegeerend bovengenaamd
doorelsing van de woorden

M van Gulik, J. D. Holstheiser
M D Verslagers, Claupina
R. Muring, J. W. Hoop
G. Rijkman

HUWELIJK
MARINUS-
VERSLAGERS

opa en opoe,
Marinus van Gulik en
Maria Dina Verslagers > pag. 41

Huwelijks Akte van Gulik - Verslagers, uit 1878.

N° 220

Den achtthinder juli negentien honderd twaalf,
 zijn voor mij Dirk Theodorus Verslagen
 ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente Dordrecht verschenen, ten einde te doen voltrekken
 het door hen voorgenomen huwelijk, waarvan de bij de wet gevorderde afkondigingen alhier hebben
 plaats gehad op den Levendend en overleevend dezer maand
Hendrik Bernardus Meijers oud dertigvijftig ja
 ren, geboren te 's Hertogenbosch, coupeur, woonde alhier
 meudevange, zoon van Hendrik Bernardus Meijers,
 schoonevader en Johanna Kramer, zonder beroep, woon
 de beiden te 's Hertogenbosch 9°
Maria Catharina van Gulik oud dertigvijftig ja
 ren, zonder beroep, geboren en woonde alhier meudevange
 dochter van Johannes van Gulik, smid en Maria Dina
 Verslagen, zonder beroep, woonde beiden alhier
 Log zijn voor mij overleevend hunne ouders, die ver
 schieden in dit huwelijk toestemmen
 Door de aante staande echtgenooten zijn aan mij over
 ydelig.
 1 hunne geboorte akte

kan
 maria Cath v G 18-7-1912
 e Hendr Meijers

1918 † 3 st. griep } zus v papa

Maria Catharina en is toen ze 24 jaar
 was, getrouwd met Hendrik Meijers
 24 jaar en coupeur, afkomstig uit
 's-Hertogenbosch, waar zijn ouders
 toen nog woonden. Het was toen
 1912.

> pag. 41

Tot de voltrekking van dit huwelijk overgaande, is door mij ambtenaar van den burgerlijken stand
 hun afgevraagd, of zij elkander aannemen tot echtgenooten en getrouwelijk al de plichten zullen vervullen,
 welke door de wet aan den huwelijken staat verbonden zijn, hetwelk door ieder hunner toestemmend
 beantwoord zijnde, heb ik in naam der wet verklaard, dat

Hendrik Bernardus Meijers 2°
Maria Catharina van Gulik

door den echt aan elkander verbonden zijn, alles in tegenwoordigheid van prof Jacobus Nicolaas
Comili de lict, oud overlevend vijftig jaren, van Theodorus van
Oril, oud overlevend vijftig jaren, elk lict van de Weg, oud zes
 en vijftig jaren, in Hendrik Willem Carolus Scholte oud acht
 en vijftig jaren, allen genooten ambtenaren woonde alhier
 en niet verwant aan de comparanten.

Waarvan deze akte is opgemaakt, die na voorlezing is ondertekend door mij de comparanten
 hunne ouders en de getuigen

H. B. Meijers

G. W. C. Cohen

M. C. van Gulik
H. B. Meijers
J. Kramer
W. van Gulik
M. D. Verslagen
W. van Gulik
M. D. Verslagen

Vooraf jong volwassenen waren het slachtoffer van de Spaanse griep, in tegenstelling tot andere ziekten, waarvoor kinderen en senioren het meest kwetsbaar bleken. Het leek erop, zo schatte men, dat ca. 20% van de toenmalige wereldbevolking besmet raakte. (In totaal een half miljard mensen besmet = 500.000.000 mensen, de meest voorzichtige schatting komt op 20- 40 miljoen doden).

De Spaanse griep had ook politieke invloeden. Zo werd bij het Verdrag van Versailles in 1919 de Amerikaanse president Wilson ziek. Tijdens zijn afwezigheid werden de eisen aan Duitsland veel strenger.

- **Van Maria, (voor ons tante Marie, zus van papa), die naar Winschoten is verhuisd, weten we weinig. Ze bezocht ons gezin nog één keer en hetgeen nog bekend is, is dat ze in 1917 trouwde met Herman Rademaker uit Winschoten en zich daar hebben gevestigd en zoals de meeste zussen van papa, gitzwart haar had.**
- *Daarna kwam Kees, onze vader.*
- **Marinus, de jongste broer van papa die naar Eindhoven is uitgeweken was in dienst bij Philips, als medewerker op de afdeling verzekeringen. Ook hij bezocht onverwacht vele jaren terug ons gezin, toen we in het Kromhout woonden. Herman was nog jong toen hij uitriep: "papa, er komt een vent de trap op ". Later hebben we hem niet meer terug gezien en hij liet ook niets meer van zich horen.**

De ouders van papa zijn, zoals gezegd, kort na elkaar gestorven, in 1931. Ze waren beide 74 jaar en waren toen 52 jaar getrouwd.

Opa Marinus of wellicht opa Rinus, was smid en werkte bij de Wed. Bekkers blikfabrieken in Dordrecht. Later onderdeel van N.V. Vereenigde Blikfabrieken te Amsterdam. (Opgericht rond 1830)

Blik werd rond 1850 veelvuldig toegepast als verpakkingsmateriaal voor in hoofdzaak banketbakkersartikelen. Zo maakte de firma Huntley en Palmers zulke lekkere biscuitjes in blik, dat ze die ook aan de Britse Koninklijke familie mochten leveren. Voor Bekkers was dit een belangrijke opdrachtgever. De uitvinding van de Engelsman Pete Durant, in 1810, het conserveren van voedsel in blik, was een belangrijke stap voor de blikindustrie, dus ook voor Bekkers.

GEB. MARIA dochter van Marinus en Maria Dina Verstage

Den derden December achtien honderd
negentig, is voor mij ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente Dordrecht verschenen:
Marinus van Gulik
oud veertien jaren, van beroep Smid
wonende in deze gemeente die heeft verklaard dat, alhier op den
Nr 1035 Eersten December achtien honderd negentig, des
voormiddags te vijf uren, in het huis geteekend aan het Raas
persfraat is geboren een kind van het rouw lijk geslacht uit
zijn rechtgroot Maria Dina Verstage
bloegers, zonder beroep, wonende alhier
aan welk kind gegeven worden, de voornamen Maria Dymphna

Deze aangifte van geboorte is geschied in tegenwoordigheid van Heur. J. J. J. J. J.
Clausius, oud veertien jaren, van beroep gemeente ambtenaar
en van Heur. J. J. J. J. J., oud drie
veertien jaren, van beroep gemeente ambtenaar wonende aan het Raas
Waarvan deze akte is opgemaakt die na voorlezing is onderteekend door mij den ambtenaar
in de getuigen

Quintus M. van Gulik
W. J. J. J. J.

*
Den 3-12-1890 achtien honderd
Nr 1036 negentig, recht verschenen:
oud wohende
geb. Maria Dymphna
Sante Marie - Wensch
Heur. J. J. J. J. J., zonder beroep, wonende al-
hier aan welk kind gegeven worden, de voorna men Johanna Maria

van Heur. J. J. J. J. J.
eroep gemeente ambtenaar

Van Maria, (voor ons tante Marie, zus van papa),
die naar Winschoten is verhuisd weten we weinig.
Ze bezocht ons gezin nog één keer >pag. 44

No. 92

Heden, den twaafteden April
negentienhonderd zeventien, zijn voor mij, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der
Gemeente DORDRECHT, in het Huis der Gemeente verschenen, ten einde een huwelijk
aan te gaan:

Herman Rademaker
oud veertien jaren, veertien
geboren te Winschoten, vierdenjarige zoon van Mr.
Mr. Rademaker, schoenmaker en van Maria,
de van der Molen, Kinder beroep, Leiden en,
mevrouw te Winschoten. Hij is overleden en het
alder eerste begrafenis heeft plaats gevonden
en Maria Dymphna van Gulik

oud veertien jaren, veertien
geboren te Winschoten, vierdenjarige dochter van Marinus van
Gulik, oud te Wierden, Tweede van Maria
Dina Verslagers, oud te Wierden, Kinder beroep,
beiden overleden alhier.
De ouders der bruid, hier by tegenwoordig, Mr.
Klaas van der Gulik, toe te stemmen.

De afkondiging van dit huwelijk is onverhinderd geschied alhier en te Wierden,
Wierden op den 12den van de laatste Maand
laatstleden.

Ik heb bruidegom en bruid afgevraagd of zij elkander aannemen tot echtgenooten en
getrouwelijk alle de plichten zullen vervullen, welke door de wet aan den huwelijken staat
verbonden zijn. Nadat deze vragen door hen bevestigend beantwoord werden, heb ik, in naam
der wet, uitspraak gedaan, dat zij door het huwelijk aan elkander zijn verbonden.

Als getuigen waren tegenwoordig:

Mr. Jacobus Nicolaas Cornelis de Rijk
oud wijk en van Wierden, Overmannen te
Groningen, overmannen en Van Theodorus van
Ortel, oud te Wierden, oud wijk en van Wierden,
beiden overleden alhier.

7 Waaryn akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

A. Rademaker

M. D. van Gulik

M. van Gulik

M. D. Verslagers

Antonie van der Gulik

Indelien

J. P. van der Gulik

hetgeen nog bekend is, is dat ze in 1917
trouwde met Herman Rademaker uit
Winschoten > pag. 44

Huwelijks Akte Rademakers – van Gulik, uit 1917

Deze aangifte van geboorte is geschied in tegenwoordigheid van *Herrn Louisse*
Flauning oud *eenen* jaren, van beroep *gemeenteambtenaar*
en van *Johann Friedrich Hoeckhagen* oud *veertien*
veertien jaren, van beroep *gemeenteambtenaar* wonende *beden*

Waarvan deze akte is opgemaakt die na voorlezing is ondertekend door mij *den*
over den de getuigen

Johann Friedrich Hoeckhagen *Brak*

M. von Gulik

GEBORTE
MARINUS JR.

78 544

Den *negentien* *Leeri* *achtien* *honderd*
zes en negentig, is voor mij *Heer* *Adrianus Jansz* *de Bont*
ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente Dordrecht verschenen:

Marinus van Gulik
oud *negentien* jaren, van beroep *smid*

wonende *in de* *gemeente* die heeft verklaard dat alhier op den

Leeri *Leeri* *achtien* *honderd* zes en negentig, des

mid *middags* te *een* uren, in het huis geteekend *1* *aan* *het*

traf *traf* is geboren een kind van het *man* *lijk* geslacht uit

nij *re* *est* *gemoot* *Marin* *Dina*

Perlagers, *honderd* *beroop* *wonende*

al *al*

aan welk kind gegeven worden, de voornamen *Marinus* *Frans*

ciscus

Deze aangifte van geboorte is geschied in tegenwoordigheid van *Herrn Louisse*
Flauning oud *eenen* jaren, van beroep *gemeenteambtenaar*
en van *Johann Friedrich Hoeckhagen* oud *veertien*

veertien jaren, van beroep *gemeenteambtenaar* wonende *beden*

Waarvan deze akte is opgemaakt die na voorlezing is ondertekend door mij *den*
over den de getuigen

Johann Friedrich Hoeckhagen

M. von Gulik

M. von Gulik

Marinus, de jongste broer van papa die naar Eindhoven is uitgeweken was in dienst bij Philips, als medewerker op de afdeling verzekeringen.

Geboorte Akte Marinus jr, uit 1896

Bedrukt blik kwam steeds meer in zwang. In de Zaanstreek werden vele producten gemaakt die bij uitstek voor verpakking in blik geschikt waren.

Verkade had succes met z'n waaierwafels in blik en verkocht omstreeks 1930 speciale ronde trommeltjes zonder vulling met opdruk. Ook snoepjesfabrikant Van Melle (1900 – bekend van de suikerballetjes) hoorde bij de opdrachtgevers.

In het begin had alleen Engeland een belangrijke positie ingenomen. Dit land telde veel rijke mensen. De gewone man at in die tijd geen koekjes. Dat was te duur, hooguit wat zelfgebakken koekjes. Het bedrijf (Wed. Bekkers, later dus N.V. Vereenigde Blikfabrieken) heeft bestaan tot 1 januari 1970, waarvan de sluiting dus niet door opa van Gulik is meegemaakt.

Over het leven van Opa Rinus is mij verder weinig bekend.

Hij is 74 jaar geworden. Hopelijk heeft hij nog wat van z'n pensioenjaren kunnen genieten, al zal dit op geen enkele manier vergelijkbaar zijn met iemand die nu gepensioneerd is. Hij is geboren in de Hoogenissenstraat 492 in Dordrecht en heeft samen met z'n vrouw Maria, die gemakshalve Miet werd genoemd toch een 7 tal kinderen ter wereld gebracht.

Twee van deze 7 zijn echter al overleden vóór zij zelf stierven.

Eerst Catharina in 1918 t.g.v. de Spaanse griep toen ze nog maar 31 jaar was en 12 jaar later stierf hun zoon Hendrik.

Minder dan 3 maanden later stierf hij zelf en ruim drie maanden daarna zijn vrouw Miet. Dit waren drie sterfgevallen in een half jaar.

Het enige wat ik weet is een uitspraak van Opoe Miet. Op een zekere dag vroeg ze aan Marinus om een “ ijzeren houtje “ mee te brengen. Wellicht om te dienen als traproe of iets dergelijks.

Het is wellicht boeiend en ook soms onvoorstelbaar hoe onze voorouders leefden, zeker als we dit vergelijken met het leven van vandaag de dag.

Als we de periode beschouwen, waarin Cornelis en Cornelia van Gulik-Reider met hun gezin leefden, dan spreken we over de eerste helft van de 20e eeuw. (1900 tot ca.1950)

Auto's waren er wel, maar die waren voor de dokter (hoewel niet iedere dokter een auto bezat) en voor belangrijke, vooral rijke mensen, zoals fabrieksdirecteuren en de burgemeester enz.

De pastoor kwam meestal op de fiets. Ook de politie werd of op de fiets of op het paard gezien.

Later kwamen auto's vaker op de weg, maar het duurde nog een aantal jaren voordat de gewone burger zich een auto kon permitteren.

Een enkele groenteboer of melkboer die was begonnen met paard en wagen begon, zodra dit mogelijk was, met een simpel gemotoriseerd voertuig op de weg te verschijnen. Deze voertuigen werden dan ook vaak ijzeren hond genoemd. Het verschijnen van de auto op de weg was voor veel mensen dermate fascinerend, dat men in het weekeind, gewapend met klapstoel en mand met broodjes, langs de autoweg ging zitten om al die auto's te zien passeren. Dit stond bekend als bermtoerisme.

Toen in Breda een rondweg dwars door de stad werd aangelegd, om de toenemende stroom auto's te verwerken, werden de huizen langs die weg niet minder, maar meer waard, omdat men dit als een verrijking van hun status zag.

Voor overig vervoer was er wel de trein en de bus, maar een goede verbinding in het eerste decennium van de 20^e eeuw liet nog even op zich wachten.

Uiteraard waren er in de oorlogsjaren van 1940 tot 1945 veel militaire voertuigen. Maar dan in hoofdzaak Duitse, terwijl onze burens ook nog vaak gebruik maakten van de fiets. (al dan niet gevorderd). Ook paarden waren nog een gewoon straatgezicht in de 1^e helft van de 20^e eeuw.

Voor het vermaak en berichtgeving was er vanaf de 20er jaren de radio. Deze was na de experimentele fase voor enkelen beschikbaar. Later kwamen meer "professionele" toestellen. Bij ons thuis was er een radiotoestel die qua ruimte een hele kast opeiste. Er was het toestel zelf en daarboven een grote backelite luidspreker en in de kast enkele grote accu's en zo'n "groen oog". Later beschikten we over wat genoemd werd, radiodistributie. Enigszins te vergelijken met de huidige kabel, met één verschil, wij konden kiezen tussen Radio 1,2 en 3. (en dat was het)

Een van die zenders was bovendien voor katholieke luisteraars, door de (RK) kerk verboden omdat die zender te "rood" was.

Er waren op de radio spannende hoorspelen op vaste tijden in de week.

Zo herinner ik me nog ome Keesje of Paul Vlaanderen. En verder zeer heftige toespraken van pater Harry de Greve op zaterdagavond, waarbij we allemaal zeer nadrukkelijk ons mond moesten houden.

Verder was er bij ons een grammofoon met grote breekbare platen. Er hoorde een blikken doosje bij, waarin korte scherpe naaldjes zaten, die na een tijdje gewisseld werden en met een handschroefje werden vastgezet. Het draaimechanisme moest in werking worden gesteld door eerst met de slinger de zaak op te draaien. Op de grammofoon zat een hele grote "toeter" waar het geluid uitkwam.

Wat verder tot vermaak diende waren lange gesprekken aan tafel, na het avondeten, meestal gedirigeerd door papa. Er kwamen hier ook vaak moppen in voor, die ik zelf niet begreep, maar waarbij ik toch maar met de anderen mee lachte om er bij te horen.

Als we een indruk willen over de leefomstandigheden van een generatie terug in de tijd, dan komen we in de periode 1850 tot 1920 (het gezin van Opa Rinus en Opoe Miet waarin mijn vader z'n jeugd beleefde) en zullen we zo nodig moeten putten uit hetgeen is vastgelegd in de jongste geschiedenis.

Zo was er nog geen elektrisch licht en had men veelal gasverlichting of nog een olielamp. Ook de straatverlichting was gaslicht. Eerst was alleen de gasvlam de lichtbron, maar na de uitvinding van gasgloeilicht in 1895 werd de helderheid en de verlichting aanmerkelijk verbeterd. Deze periode duurde tot de jaren 1914 tot 1918. Door de oorlog was er een groot gebrek aan steenkolen ontstaan. Er kwam mede daardoor een versnelde ontwikkeling van elektrificatie, zowel voor straatverlichting als voor de verlichting van woningen. De straatverlichting werd door het helle licht vaak als "romantischer" genoemd.

Van Brabant naar Dordrecht

Om enige helderheid te krijgen in de afkomst, of liever de verhuizingen van onze familie van Gulik, gaan we ca. 150 jaar terug, waarin we drie generaties tegenkomen.

Al eerder is vermeld dat onze voorvaderen, óm de andere generatie: Cornelis zijn genoemd. We kunnen daarom spreken van Cornelis I, Cornelis II en ten slotte van Cornelis III. Welke laatste met mijn moeder trouwde en derhalve mijn vader was. Papa dus, ons papa.

Cornelis IV is eigenlijk ook al aanwezig. Dat is mijn zoon Kees, bijna 50 jaar, met de doopnamen: Cornelis Marinus van Gulik.

Om de verhuizingen in kaart te brengen, beschrijf ik hier de verplaatsingen van de familie door Nederland, met in hoofdzaak door Noord-Brabant en van daaruit naar Dordrecht.

De nog oudere generaties dan hierboven genoemd, woonden en stierven in Loon op Zand en het naburige Kaatsheuvel. Dit betreft de later te noemen Arnoldus (geb. +/- 1676), Petrus of Peter (geb. 1721) welke laatste, de vader was van Cornelis I.

Deze Cornelis I of Cornelis van Gulick (geb. in 1775 in Loon op Zand) trouwde met Maria Laros, geboren in Schoonderloo (bij het toenmalige Delfshaven – nu een woonwijk van Rotterdam).

Cornelis I huwde toen hij 21 jaar was, in januari 1796, in Schoonderloo en vestigde zich met zijn vrouw, Maria Laros, in Delfshaven.

Ze kregen daar 2 kinderen: Elisabeth (maart 1796, die kort na haar geboorte overleed) en Pieter (februari 1797, onze stamvader dus). Kort daarna moet het gezin verhuisd zijn naar Kaatsheuvel, omdat er nóg 6 kinderen in Kaatsheuvel zijn geboren.

Pieter van Gulik trouwde op 21 jarige leeftijd met Maria van Zeeland, geb. 1795 in Poeldijk of Monster (dit is de huidige gemeente Westland). Het huwelijk werd voltrokken in 1818, in Delfshaven. Hij woonde tot zijn huwelijk, bij zijn ouders in Kaatsheuvel en bleef nog even bij zijn ouders in de buurt, want daar (in het naburige Loon op Zand) is in 1819 hun eerste dochter Hendrika geboren.

N° 3

Huwelijk Petrus met Maria v Zeeland in 1818

In het Jaar den Duizend Acht Honderd
 en Achtien, den Zeventienden van de Maand
 Maart, des Vrijdags om, Elffuurf, Zyn
 Voorz. President als Ambtenaar van den Burgerlyken,
 stand der Gemeente van Delfhaven Gecompareerd
Petrus van Gulik, en twintig Jaaren volkomen
 geboren en wonende binnen dezel. Gemeente, Nog en lang
 gewoond hebbende te Leen op Land. Winder, schied, Leet van
 Jannetis van Gulik en Maria Lancel wonende te Leen
 op Land, die hier tegenwoordig en hierna te bestemmen
 gevende, en Maria van Zeeland, and twee en
 twintig Jaaren, Dienstmeid, geboren ondes Honderd en
 wonende te Rhon, Meentgenige Dochter van Jannetis
 van Zeeland en van Hendrika van Bockel, beide overleed
 lijkens twee Extracten, liet de Doodnegistis vinder
 Gemeente van Dintker, de een indat den Zeven en twintig
 Nijsten November Achtteen Honderd Leventien en de
 andere indat den Twee en twintigsten Mey, Achtteen
 Honderd en Achtien, dewelke ook Verkoopt hebben hebben
 hem Voorgenomen Huwelijk te mogen voltrekken, waaraan
 de Afkondigingen zijn geschied, idamelijk Voort is
 door Gemeentel alhier van te Rhon, den Vyf en twintigst
 Januarij, en den Eersten Februarij, en te Leen op
 Land, den Eersten en den Achtsten Februarij, allen
 dezes jaars Achtteen Honderd en Achtien; Om
 verandering tegen het gemelde Huwelijk te doen
 kennis gebragt zijnde, hebben Wy van hien Verzoek
 Verzoeken volgevend, na voorlezing van alle te gemelde
 stukken, als mede van het Leede Hoofdstuk vanden
 titel van het Burgerlyk Wetboek tot opschrift hebben
 van het Huwelijk, weder den aanschande Elftoen ook
 afgevaagd, ofte vander Wederkerig tot Mein en
 tot Voorin wilden nemen, waer op door leden afkon
 delijk een toestemmende Antwoord gegeven zijnde,
 Verklaaren Wy in Naam der Wet, dat Petrus van
 Gulik en Maria van Zeeland, Door het Huwelijk
 Verbonden Zyn, van al het welk wy, ake hebben voorge
 ord.

integere waardigheid van Gerardus Knaap, oud acht
 uitwintig jaren, Hendrik Grondel, oud twee en
 twintig jaren, beide Scheepstimmermeesters, Cornelis
 van Stelle, oud twee en dertig jaren, Hendrik
 en Krijn van Herten. Oud twee en twintig jaren, Baan
 de Knecht, allen wonende binnen deze Gemeente, welke door
 hetsu dat ook hunderelve Wits is gebleven, nevens ons
 einde contractante hebben in de testant, hebbende den
 contractant geclareerd zijn Naam niet te kennen
 Gehoren.

meere van zeeland, J. van Herten
 Hendrik Grondel Cornelis van Stelle
 Krijn van Herten J. Krijff

N: A. In het Jaar Een Duizend Acht Honderd Achttien
 den Twee en Twintigsten van de Maand Maart, des
 Vrijdags om Eghien, zijn voor ons President als
 Ambtenaar van den Burgerlijke Stand der Gemeente
 van Delfshaven Gecompareerd: ~~H. van Herten~~ Wegendijk
 J. van Herten, oud twee en twintig jaren, Entrepresen, Geboren
 en Wonende te Vlaardingh, Meerderejarige Woon van

Pieter van Gulik trouwde op 21 jarige leeftijd met
 Maria van Zeeland, geb. 1795 in Poeldijk of Monster
 (dit is de huidige gemeente Westland).

Het huwelijk werd voltrokken in 1818, in Delfshaven.
 Hij woonde tot zijn huwelijk bij zijn ouders in
 Kaatsheuvel

> pag. 51

Hun tweede dochter werd geboren in Rotterdam, in 1821 en werd Maria genoemd. Waar het gezin op dat moment woonde, is me nog niet geheel duidelijk. Het derde kind was een zoon, Cornelis genoemd. (Cornelis van Gulick, Cornelis II) Hij werd geboren in Dordrecht. Pieter's ouders, Cornelis I en Maria Laros, leefden nog, toen hij met zijn vrouw, Maria van Zeeland en de kleine Cornelis II en zijn twee dochters, Hendrika en Maria, verhuisde naar Kaatsheuvel. (tussen 1824 en 1828). Pieter en Maria kregen in Kaatsheuvel nog 3 kinderen. Dit waren: Lambertus, Petronella en Fransiscus.

Van een bruiloft komt een bruiloft, zegt het spreekwoord.

Dit is zeker van toepassing op onze stamvader Cornelis van Gulick (Cornelis II).

21 augustus 1845 trouwde Maria van Gulik (de zus van Cornelis II) met Johannes van Dalen.

Nog geen drie jaar later, op 31 mei 1848, trouwde onze stamvader Cornelis II met zijn schoonzus Pieterella van Dalen.

Dus broer en zus, trouwden met broer en zus.

De eerste twee kinderen van Cornelis II en Pieterella van Dalen, Pieter jr. en Ferdinand, werden geboren in Loon op Zand. Op 31 juli 1854 vond de verhuizing naar Dordrecht plaats, alwaar hun kinderen, Marinus (vader van papa) in 1856 en Cornelis jr. in 1858 werden geboren. Zoals bekend overleed Cornelis II in dat zelfde jaar 1858.

Ze woonden toen, rond 1855, in Dordrecht, aan de Nieuwstraat op nr. 42.

Dus met: Cornelis II van Gulik en Pieterella van Dalen en hun kinderen:

*Pieter jr., Ferdinand en **Marinus (vader van Papa)** die toen 2 jaar was. Tussen de geboorten van Pieter jr. en Ferdinand kwam medio 1851 nog een kindje: Marijnus, die na 7 maanden op 1 januari 1852 al overleed.*

Deze verhuizing naar Dordt in 1854, was een verhuizing van de van Gulikken voor langere tijd. Deze tijd duurt nu nog voort, in de aanwezigheid van Herman en Nel met hun (in Dordrecht wonende) kinderen Mirjam en Bob & Chantal.

We kunnen nu dus zeggen (in 2010), dat de van Gulikken van onze tak, ruim anderhalve eeuw in Dordrecht wonen.

Quen transnauw
A Polak
 N°. 68. In het jaar achttien honderd zes en vijftig, den *zenden* November, is voor ons *Paul telomend* *mar* *Elst van Bleskensgraaf*, Wethouder, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand van Dordrecht, Provincie Zuid-Holland, verschenen *for eld van Gulik*, oud *en dertig* jaren, van beroep *schepmaker*, wonende *hier*, welke ons verklaard heeft, dat *hem* *zijn* *huidvriend* *Pieterella van Dalen*, *zake* *bezoeg*, *maande* *hier*, alhier, op den *zeden* November, achttien honderd zes en vijftig, des *na* middags ten *zes* uren, geboren is een kind van het *Manne* lijk geslacht, in het Huis geteekend Letter *A* N°. *498*, op den *Weggenius* *straat*, hetzelfde de voornaam *Marinus* gevende.

De gemelde verklaring is geschied in tegenwoordigheid van *Peter van der Linden*, oud *en dertig* jaren, van beroep *schepmaker* en van *Gerit Mybrands*, oud *en dertig* jaren, van beroep *schepmaker* wonende *hier*.

Na voorlezing dezer akte, hebben de getuigen *de* *meest* *en* *inducties*, *de* *hant* *in* *klende* *mit* *te* *hinnen* *behooren*

P. Mybrands
G. Mybrands
Van der Linden
Bleskensgraaf

Pieter jr., Ferdinand en Marinus (vader van Papa) die toen 2 jaar was. Tussen de geboorten van Pieter jr. en ...

> pag. 54

Geboorte Akte Marinus van Gulik, uit 1856.

P. Van Meegelen

geb. Maria Dina Verslagers

* MARIA-DINA

In het jaar achttien honderd zeven en vijftig,
den *helt en twintigsten* April, is voor ons

Bartolomeus vander Eest van Bleskensgraaf

Wethouder, Ambtenaar van den Burgerlijken Staat van Dordrecht, Provincie Zuid-Holland, verschenen *Hendrikus Verslagers*,

oud *derf* jaren,

van beroep *Arbeider*, wonende *alhier*,

welke ons verklaard heeft, dat *hans uit zijne huisvrouw Maria Catharina*

Brillemans, Zonderbaan, wonende *alhier*,

alhier, op den *helt en twintigsten* April, achttien honderd zeven en
vijftig, des *van* middags ten *live* uren, geboren is een kind van

het *manne* lijk geslacht, in het Huis geteekend Letter *D* N°. *545*, van

Hil, hetzelfde de voorna *men*

Maria Dina

gevende.

De gemelde verklaring is geschied in tegenwoordigheid van *van Willem Schaller*

oud *not en twintig* jaren, van beroep *Stoomer*,

en van *Janus Houtman, Janus*, oud *vef en derf* jaren,

van beroep *Agent van Politie*, wonende *alhier*.

Na voorlezing dezer akte, hebbende *ende gelengen*, den *not en twintig*

te verslagers

J. H. Muller *Van de Wethouder Bleskensgraaf*

G. W. Houtman

N°. *342*

In het jaar achttien honderd zeven en vijftig,
den *helt en twintigsten* April, is voor ons *Bartolomeus van*

Eest van Bleskensgraaf, Wethouder, Ambtenaar van den Burgerlijken

Geboorte Akte Maria Dina Verslagers,
(later) echtgenote van Marinus van Gulik.

> pag. 54

Geboorte Akte Maria-Dina Verslagers, uit 1857

De oudere generaties

Zondag 25 januari 1824 werd in Dordrecht het derde kind van Pieter van Gulik en Maria van Zeeland geboren. Het was een jongen en hij werd zoals gebruikelijk in die tijd, vernoemd naar zijn grootvader Cornelis I. Cornelis, zoon van Pieter en Maria, wordt vanaf hier vernoemd als Cornelis II.

Pieter en Maria waren beiden van het eind van de 18e eeuw. Namelijk uit 1797 en 1795. Vader Pieter was mattenmaker en werkte in zijn jeugd ook al als kramer op de markt. Cornelis' moeder was huisvrouw.

Cornelis II had al twee grotere zusjes. Hendrika van 1819 en Maria van 1821 en later kwamen er nog twee broertjes en een zus bij: Lambertus geboren 1828, Petronella in 1830 en Franciscus in 1836.

- *91 jaar later in 1925, werd ook een Franciscus geboren, (drie generaties later, mijn oudste broer Frans).*
- *Precies 100 jaar na Petronella -1830- kwam Julia ter wereld (in -1930-).*

Als we proberen iets meer te weten te komen over Cornelis II en zijn gezin, dan zijn we tevens beland bij opa Marinus van Gulik (de vader van papa dus). Opa had geen zusters, alleen drie broers, waarvan twee die ouder waren: Pieter jr. en Ferdinand, respectievelijk van 1849 en 1852. Marinus was, zoals bekend, van 1856 en had een jongere broer Cornelis jr. van 1858.

Cornelis II (vader van het gezin) kwam uit Dordrecht en zijn vrouw Pieterella van Dalen was uit Loon op Zand afkomstig. Het is goed mogelijk dat die twee elkaar op de markt in Dordrecht hebben leren kennen. Het was namelijk zo dat Cornelis als schoenmaker (geen schoenhersteller, maar het maken van schoenen) zijn schoenen op de markt sleet en daar “aanliep” tegen Pieterella. De vader van Cornelis II (Pieter) was immers naast mattenmaker ook marktkoopman en wellicht heeft zoon Cornelis hem daarbij geassisteerd, nog voor dat hij zelf met zijn schoenen op de markt kwam. Ze kunnen lang samen zijn geweest tot hij samen met Pieterella dit werk aanpakte.

Johann Strauss jr. en Peter Tsjaikovski waren tijdgenoten van Cornelis II en Pieterella.

Zoals eerder vermeld, zijn vader Pieter en zoon Cornelis II niet echt oud geworden. Op 57-jarige leeftijd, in 1854, stierf vader Pieter en iets meer dan drie jaar later, in 1858, overleed Cornelis in de leeftijd van slechts 34 jaar.

Op het moment dat Cornelis II stierf was zijn jongste zoon Cornelis jr. nog niet geboren, want die kwam pas in juli van het jaar 1858, terwijl vader al in februari was overleden. Triest en ook uitzonderlijk, om te bedenken dat bij de begrafenis van haar man, Pieterella al ca. vijf maanden zwanger was van Cornelis jr.

Het gezin Cornelis II en Pieterella van Dalen, woonde vanaf hun huwelijk in 1848 in Loon op Zand en ze kregen daar de twee oudste kinderen Pieter jr. en Ferdinand. In 1854 verhuisden ze naar Dordrecht, naar de Nieuwstraat alwaar Cornelis II schoenmaker was. Cornelis overleed, zoals vermeld, vier jaar later in 1858 en de Wed. C van Gulik/van Dalen staat als zodanig vermeld in de adresboeken van Dordrecht.

In deze boeken vinden we ook terug dat Marinus van Gulik vanaf zijn trouwen in 1878, als smid, woonde in de Koninginnestraat. Later verhuisde Marinus met zijn gezin naar het Kasperspad, alwaar in 1893 Cornelis III (mijn vader) werd geboren. Bij het jaar 1901, zien we dat Opa Marinus is verhuisd naar de Hofstraat. In 1918, zo blijkt later, is alleen Cornelis III (ons vader) nog woonachtig bij zijn ouders.

In de adresboeken zien we ook dat vanaf 1890 sprake is van een P. van Gulik, schoenmaker. Dit is dus Pieter jr. die als opvolger van zijn vader (Cornelis II), zijn moeder bijstond als schoenmaker. Hetgeen vader en moeder hadden opgebouwd, zette Pieter voort. Moeder verkocht de schoenen, die Pieter jr. maakte. (Pieter jr. had dit vak van zijn vader Cornelis II, > zie pag. 57)

In de adresboeken van 1899 wordt ook Ferdinand van Gulik genoemd, als sigarenmaker. (Dit waren broers van opa Marinus en ooms van mijn vader). Pieterella, oftewel de Wed. C. van Gulik was inmiddels verhuisd naar het Geldelozepad.

In het jaar achttien honderd vier en vijftig,
den *Twintigsten* October, _____, is voor ons
Barteld Leonard van den Esker, i. d. kerkdijkgraaf,
Wethouder, Ambtensaar van den Burgerlijken Stand van Dordrecht, Pro-
vincie Zuid-Holland, verschenen *Antonie van Maaspoort,*
N°. 532, oud *zeventig* _____ jaren, van beroep *zanglerierder, uit*
huwelijk van de overledene, en Gerit Koning,
oud *niet en vyfzig* _____ jaren, van beroep *schrijver, uit huwelijk*
van de overledene; beiden wonende alhier, welken ons verklaard hebben, dat
_____ *Pieter van Gulik,*
oud *negentig* _____, van beroep *Mattenknaam,*
geboren te *Delfshaven,* _____ wonende alhier, *medewoonaar van i. d. kerk*
van Dordrecht, kerkdijkgraaf, i. d. kerkdijk, van den kerkdijk van
Gulik, en Maria Looij, uit huwelijk van de overledene, is
overleden.
alhier, den *twintigsten* October, _____, achttien honderd vier en vijf-
tig, des _____ middags ten _____ uren, in het Huis geteekend Let-
ter N°. *235, inde kerkdijk.*
Na voorlezing dezer akte, heeft de kerkdijkgraaf *Antonie van Maaspoort* mede in de kerkdijk.
overlijden Pieter v Gulik 1854
Antonie van Maaspoort
Wethouder

Op 57-jarige leeftijd, in
1854, stierf vader Pieter

> pag. 59

OVERL.
CORNELIS II

In het jaar achttien honderd acht en vijftig,
den *zes en twintigsten Februarij*, is voor ons
Johannes Anttonij den Brunt van Hinkelingen,
Wethouder, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand van Dordrecht, Pro-
vincie Zuid-Holland, verschenen *Johannes van Dalen*,

N°. 133

oud *twintig* jaren, van beroep *bedrumschep*,
van *de* overledene, en *Leendert J. J. J.*
oud *vijftig* jaren, van beroep *bedrumschep*,
aan *de* overledene, beiden wonende alhier, welken ons verklaard hebben, dat

Cornelis van Gulik,
oud *twintig* jaren, van beroep *bedrumschep*,
geboren en *van* wonende *alhier*, *getrouwd met Petronella van*
Dalen, *zoon van* *Peter van Gulik*,
alhier overleden, en *van Maria van Dalen*, *zoon van*
overleden, is *overleden*
alhier, den *zes en twintigsten Februarij*, *achttien honderd acht en vijf-*
tig, des *even* middags ten *duis* uren, in het Huis geteekend Let-
ter *A N°. 438*, *in de Hogenhoutstraat*.
Na voorlezing dezer akte, he *van de Hogenhoutstraat* *van* *overleden*.

J van Dalen
Jonkers

den Brunt van Hinkelingen

N°. 134

In het jaar achttien honderd acht en vijftig,

... en iets meer dan drie jaar later, in 1858,
overleed Cornelis in de leeftijd van slechts 34
jaar.

Op het moment dat Cornelis II stierf was zijn
jongste zoon Cornelis jr. nog niet geboren, want
die kwam pas in juli van het jaar 1858, terwijl
vader al in februari was overleden.

> pag. 59

, is voor ons *Johannes Anttonij den*
Wethouder, Ambtenaar van den Burgerlijken
d, verschenen *Johannes van Dalen*,
oud *twintig* jaren,
aan *de* overledene,
oud *vijftig*
elken ons verklaard hebben, dat
Leendert J. J. J.

We gaan nu wat verder terug in de tijd, naar de ouders van Cornelis II.

Pieter van Gulik, in Delfshaven geboren in 1797, trad in het huwelijk met Maria van Zeeland. Maria werd geboren in Poeldijk, de huidige gemeente Westland, in het jaar 1795. Voor haar huwelijk was zij werkzaam als dienstmeid, te Rhoon.

Het jonge stel van resp. 21 en 23 jaar trouwde in 1818 in Delfshaven.

Hun eerste dochter Hendrika, werd geboren in Loon op Zand in 1819, hun tweede dochter Maria, in 1821 in Rotterdam en hun eerste zoon, de eerder genoemde Cornelis II (jong overleden), werd geboren in Dordrecht in 1824. Als uitzondering op het feit dat de gemiddelde leeftijd in die tijd laag was, werd genoemde (tweede dochter) Maria, maar liefst 91 jaar.

Na Cornelis II kwamen er nog drie kinderen, Lambertus geb. 1828, Petronella geb. 1830 en Franciscus geb. 1836, alle drie geboren in Kaatsheuvel.

Van het gezin van stamvader Pieter van Gulik en Maria van Zeeland en de zes kinderen, is weinig bekend.

Pieter woonde slechts 2 jaar in Delfshaven, ging vervolgens naar Kaatsheuvel (tot 1818) en trouwde uiteindelijk toch in Delfshaven, omdat zijn aanstaande vrouw daar vandaan kwam.

Pieter stierf op 11 oktober 1854, terwijl zijn vrouw Maria, hem al was voorgegaan op de nieuwjaarsdag van 1853. Hij is dus bijna twee jaar weduwnaar geweest. Hun jongste zoon Franciscus was al in 1851 overleden op 15 jarige leeftijd.

- *91 jaar later, in 1925, (drie generaties later) werd wederom een Franciscus geboren, nl. mijn oudste broer Frans.*
- *100 jaar na de geboorte van Petronella in -1830-, kwam Julia ter wereld (in -1930-).*

> zie pag. 57

De eerste helft van de 19^e eeuw (± 1800 / 1850)

... de tijd waarin Pieter van Gulik (1797) en Maria van Zeeland (1795) leefden.

... in die tijd, sprak men van de trekschuit en de postkoets.

In de laatste honderdvijftig jaar is de verplaatsingsbehoefte van mensen en goederen sterk toegenomen. Voordien lag de leef- en werkomgeving voor de meeste mensen betrekkelijk dicht bij het eigen huis. Dat had alles te maken met het gegeven dat de mens, wanneer hij zich verplaatste, alles op eigen kracht moest verrichten.

Het meest veilige openbaar vervoer in de 18e eeuw, was de trekschuit en daarna kwam de diligence. Een variant van de diligence, was de postkoets. Op het dak bood de postkoets nog eens vier tot zes extra zitplaatsen en werd al snel hét vervoermiddel voor de drukke reisroutes.

De opening van de eerste spoorlijn tussen Amsterdam en Haarlem in 1839 betekende een hele vooruitgang in snelheid en veiligheid.

Februari 1860, de toenmalige eerste kamer verwierp het wetsontwerp, om door particulieren een Noorder- en Zuiderspoorlijn aan te leggen. Het toenmalige kabinet viel. Van Hal vormde een nieuwe regering, waarin hij zelf de positie (portefeuille) van Financiën innam, om met S. baron van Heemstra -op binnenlandse zaken-, de “slepende spoorweg-kwestie” op te lossen. Er was toen al “in feite” sprake van randstad rail: (de inmiddels aangelegde spoorverbindingen vanaf / tussen / -en naar **Amsterdam** voldeden prima). De rest van Nederland zat echter nog steeds zonder aansluiting op het spoornetwerk.

Van Hal diende een wet in (die binnen twee maanden werd aangenomen):

10 jaar lang zou op de rijksbegroting, 10 miljoen gulden worden uitgetrokken, om de Noord- Zuidspoorlijnen te kunnen bouwen. (we hebben het dus over 1860)

Het spoor verdrong de postkoets en de diligence niet direct. Het was namelijk zo dat mensen die geen geld hadden om per trein –overdekt- te reizen, genoeg moesten nemen met de open wagens, toen “ wagons “ genoemd. (daar komt het nu nog bekende 1^e, 2^e en 3^e classe-wagons, vandaan). Ze hadden veel overlast van de smerige, stinkende rook van de locomotief. Bij het eindstation aangekomen, moesten ze vaak, met roet besmeurde gezichten, hun reis naar hun eindbestemming (bijvoorbeeld familie bezoek) voortzetten.

De trein reed dan wel op gladde railstaven, maar door het ontbreken van verende onderstellen, verliep een treinreis in de 19^e eeuw allerm minst stootvrij.

De Hollandse IJzeren Spoorweg Maatschappij kreeg een geweldige financiële klap te verduren op 3 oktober 1843.

Die dag verongelukte op de terugweg van een proefrit van Haarlem naar Leiden, de locomotief Vesta op de rolbrug over de Warmonder Leede. waarbij vele gewonden vielen.

Menig reiziger koos toen maar weer voor de trekschuit en de diligence.

*Aan een reeks ontsporingen kwam een eind, toen de **HIJSM** overging van breed naar normaal spoor.*

Reizigers in de 18^e en de 19^e eeuw, die gebruik maakten van het toenmalige openbaar vervoer, moeten wel heel moedige mensen geweest zijn. De uitvoerders van het openbaar vervoer waren avonturiers. Zij meenden geld te kunnen verdienen, maar tot aan de dag van vandaag heeft nog nooit iemand een cent kunnen verdienen aan de exploitatie van een openbaar vervoerlijn.

(bron de vrije encyclopedie)

De situatie is nu nog niet veel beter: 2009 – 2010, Pro-Rail, verontschuldigt zich vele malen ! De temperaturen zakken voor het eerst in 10 jaar weer een aantal weken, ver onder -8 graden C.

Wissels bevroren en het advies van Pro-Rail is duidelijk: op de moeilijke trajecten worden diligences, -pardon- bussen ingezet.

Pieter van Gulik, die in 1797 geboren werd in Delfshaven, was de oudste van het gezin van Cornelis I en Maria Laros. Hij was echter niet de eerstgeborene, want zijn zus Elisabeth is kort na de geboorte in 1796 al overleden.

Na Pieter kwamen er nog zes kinderen, die allemaal in Kaatsheuvel zijn geboren. Zij kregen de namen: Antonius, Johanna, Elisabeth (naar het in 1796 overleden baby'tje) Cornelis, Pitronella en Franciscus. Allemaal netjes op een rijtje vanaf 1798 tot 1809.

We gaan nog een beetje verder terug in de tijd, naar de vader van Pieter: Cornelis I van Gulik en diens vader: Petrus (Peter) van Gulick, geboren Jaspaerts (!)

Februari 1860, de toenmalige eerste kamer verwierp het wetsontwerp, om door particulieren een Noorder- en Zuiderspoorlijn aan te leggen. Het toenmalige kabinet viel. Van Hal vormde een nieuwe regering, waarin hij zelf de positie (portefeuille) van Financiën innam, om met S. baron van Heemstra -op binnenlandse zaken-, de “slepende spoorweg-kwestie” op te lossen. Er was toen al “in feite” sprake van randstad rail: (de inmiddels aangelegde spoorverbindingen vanaf / tussen / -en naar **Amsterdam** voldeden prima). De rest van Nederland zat echter nog steeds zonder aansluiting op het spoornetwerk.

Van Hal diende een wet in (die binnen twee maanden werd aangenomen):

10 jaar lang zou op de rijksbegroting, 10 miljoen gulden worden uitgetrokken, om de Noord- Zuidspoorlijnen te kunnen bouwen. (we hebben het dus over 1860)

De opening van de eerste spoorlijn(en) tussen Amsterdam en Haarlem in 1839 betekende een hele vooruitgang in snelheid en veiligheid.

1796 Ontvang Van 't Trouwen
13 Jan Cornelis van Gulik {.gebooren}
te Loon op Zand met Maria
Laros mede geboore te Loon op
Zand ...

1796 Ontvang Van 't Trouwen
13 Jan Cornelis van Gulik . I . M geboore
te loon op Zand met Maria
Laros . I . M mede geboore te loon op
Zand beiden alhier onder de stam Overen

*Pieter van Gulik, die in 1797 geboren werd in Delfshaven, was de oudste van het gezin van **Cornelis I** en **Maria Laros**. Hij was echter niet de eerstgeborene, want zijn zus Elisabeth is kort na de geboorte in 1796 al overleden.*

> pag. 64

Huwelijks Akte Cornelis I van Gulik – Laros, uit 1796

Rond deze tijd (vanaf 1800 en naarmate we verder in het verleden gaan zoeken) wordt steeds minder informatie aan het papier toevertrouwd. In de archieven is dan ook veel minder te vinden over naam, adres, leeftijd, beroep en afkomst.

Bij Cornelis I heb ik gevonden dat hij, in Loon op Zand, het in de familie veel voorkomende beroep van schoenmaker uitoefende. Maria Laros was zonder beroep. Gebruikelijk in die tijd, als vrouw en met een gezin met zeven kinderen.

Cornelis I, geboren in 1775, had een jongere zuster Maria, geboren in 1779 en een jongere broer Arnoldus, geboren in 1782. Zij waren met drieën, de kinderen van:

Petrus (Peter) van Gulick en Pieterella Schellekens.

Pieterella was de tweede vrouw van Petrus (Peter) van Gulick.(let op de ck)

Bij het eerste huwelijk dat hij sloot met Petronella Steens in 1742 was hij zelf 21 jaar oud. Hij was 31 jaar getrouwd, toen Petronella Steens stierf. Uit dit huwelijk zijn geen kinderen geboren. Het is voor ons wel een voordeel te noemen, dat hij na 13 maanden weduwnaar, op de leeftijd van 53 jaar, hertrouwde met Pieternel Schelkens (ook als Pieterella Schellekens ingeschreven), die bij dit huwelijk 23 jaar oud was.

Uit dit huwelijk werden de hieronder genoemde drie kinderen geboren.

De oudste, Cornelis I was onze stamvader, zus Maria geb. 13-04-1779 en zijn broer Arnoldus geb. 07-03-1782 was de stamvader van iemand, die ik toevallig enige jaren geleden in het Rijksarchief in 's-Hertogenbosch heb ontmoet. Een heel verre neef dus.

We hebben toen de beide takken, die van ons (die van Cornelis I tot heden) en die van de verre neef, (die van Arnoldus tot heden) uitgewisseld.

We hebben hartelijk gelachen bij de gedachte: "... als Petrus van Gulick niet op 53 jarige leeftijd zou zijn hertrouwd, we geen van beiden zouden hebben bestaan en dat er in het archief in Den Bosch een beetje meer ruimte zou zijn geweest ! ".

De tweede vrouw van Petrus, (Pieternel Schelkens), overleed op jonge leeftijd, nl toen ze 36 jr. was (in 1787). Haar drie kinderen waren toen nog maar 12, 7 en 5 jaar oud. Pieterella is ca. 18 maanden weduwe geweest, want Petrus overleed op 23 december 1785 in Loon p Zand, op bijna 65 jarige leeftijd.

Trouw en ondertrouw van Peter van Gulick en Petronella Steens op
20 mei 1742 in Loon op Zand (1e huwelijk)

1742 g41 Jan Verbeisen Jell 1742

met
Berbera Adriaense de Jong J.D. Byk
gebore en Wonende alhier tyn by ons

Peter Van Gulick Jell gebore en Wonende
alhier op de Santsehel

met
Petronella Steens J.D. g'ore tot Broda
en Wonende alhier tyn by ons onderbrout
den 5ten May en in onse kerke getrouwt den 20^{den}.

Santsehel

getrouwd

20 mei 1742

Santsehel

Adriaen Van Dortmont Jell

met
Johanna Van Broeckhoven J.D. Byk geb.
en Wonende alhier tyn by ons leden onder-
brout den 12 May en in onse kerke
getrouwt den 24 Dato.

Bij het eerste huwelijk dat hij sloot met Petronella Steens in 1742 was hij
zelf 21 jaar. Hij was 31 jaar getrouwd toen Petronella stierf. Uit dit
huwelijk zijn geen kinderen geboren.

> pag. 66

Huwelijk van Peter van Gulick en Pietermel Schelkens op
29 mei 1774 in Loon op Zand (2e huwelijk)

op de leeftijd van 53 jaar hertrouwde
met Pietermel Schelkens, die bij dit
huwelijk 23 jaar oud was.

> pag. 66

Wij getuigen
Mij Van Hamwij
Womde alhier.
volgens attestatie
Dato 25. Jani
1774. hebben
Heren Regenten
alhier Pietermel
Schelkens voor
wonderdachtent,
en diens bevrout
Mendie.
Peter van Gulick Weduwe naer van Pietermel
Henis, geboren en Womde alhier
met.
Pietermel Schelkens J. D. geboren te
Breda en Womde alhier, zijn ondertrout
den 14. May En getrouwt den 29. May 1774.
Hendrick Pieterus Weduwe naer van Maria
Kraens, geboren en Womde alhier
Johanna Kraens J. D. geboren alhier
en Womde alhier, dog Enst genoud bedand
in den Womhant, syndatt rouwt den 21. May
1774. En getrouwt den 5. Junij 1774.

April

alhier

geboen

in 16 April

*De verdere naspeuringen naar de nog vroegere voorvaderen liep enigszins vast. Het doel was nu de vader van **Peter van Gulick** te vinden. Verder dan de notitie van het overlijden van Peter kwam ik niet. Een overlijdensakte kan dit niet worden genoemd, want het zijn slechts een paar korte slecht leesbare zinnnetjes die de stervensdatum van Peter van Gulick bevestigen.*

Hij stierf op 21 december 1785. Hij was dus 64 jaar (slechts drie jaar na de geboorte van Arnoldus.) Later en na enige hulp van archiefmedewerkers bleek dat de naam “van Gulick” nog niet werd gebruikt bij de geboorte van Peter. Dit betekent niet dat de naam niet bestond. Men vertelde me dat het hebben of het kiezen van een vaste achternaam pas begin 19^e eeuw gebruikelijk werd. Men kende elkaar met een bijnaam of alleen bij voornaam en de kinderen waren dan bijvoorbeeld Arnoldus van Jan. Of kortweg Arnold Janse (Jan's zoon) Dit soort van naamgeving wordt patroniem genoemd, hetgeen betekend de naam van de vader. Dit wil overigens niet zeggen dat alle kinderen uit één gezin dezelfde patroniem meekregen.

Zo bleek dus dat de zeven broers en zussen van Peter (die de jongste was) niet altijd de zelfde achternaam hadden. Het moet dus als zeker worden aangenomen dat dit zijn: Janse Jaspaerts van 1707, Joanna Janse Jaspaerts van 1709, Catharina Janse Jaspaerts van 1711, Joannes Janse Jaspaerts van 1713, Jacobus Janse Jaspaerts van 1715, nog een Catharina Janse Jaspaerts van 1717, Egidius Janse Jaspaerts van 1718 en tenslotte onze stamhouder Peter Jaspaerts van 1721. Peter werd dus geboren als laatst vermeld, echter overleden als Peter van Gulik.

Uit de namen van de ouders moet duidelijk blijken dat het hier om één gezin handelt, waarvan de vader Arnoldus Janse Jaspaerts werd genoemd en getrouwd was in 1706 in Loon op Zand met Cornelia Hendrix de Haen.

Deze redenering heb ik voorgelegd aan medewerkers van het Rijksarchief in den Bosch, die dit via e-mail hebben bevestigd en er zeker van zijn dat het hier handelt om één gezin, waarvan onze stamvader Petrus de jongste was en pas later de naam van Gulik heeft aangenomen.

Gedoopt Peter van Gulick op 19 januari 1721 te Loon op zand

19 januari baptizatus est petrus filius legitimus petri
janse jasperis et cornelia hendrix de haen conjugum.
suscepere theodorus janse et maria hendrix de haen.

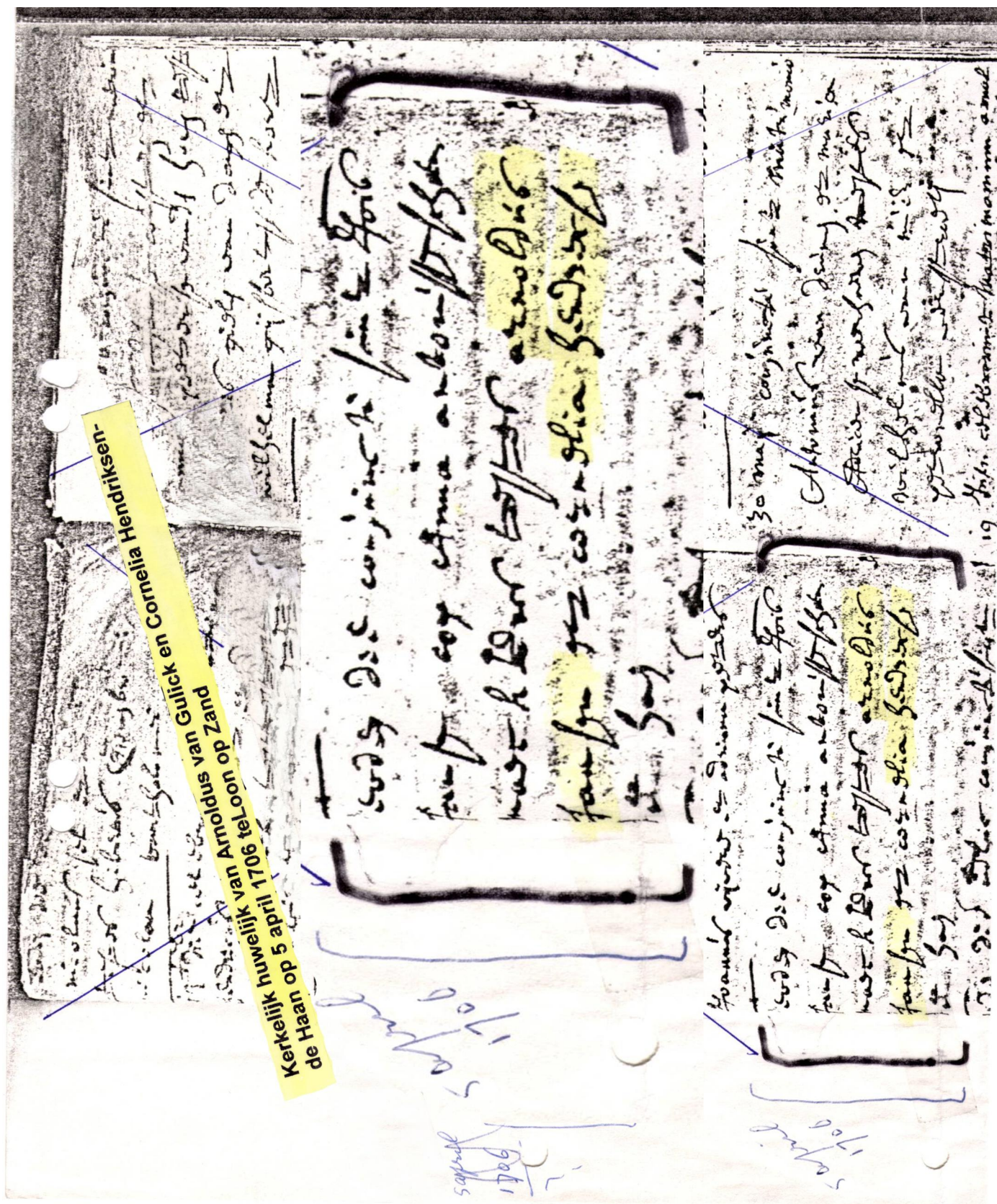
19 januari baptizatus est petrus filius legitimus petri
janse jasperis et cornelia hendrix de haen conjugum.
suscepere theodorus janse et maria hendrix de haen.

Het doel was nu de vader van Peter van Gulick te vinden.

- 19 januari, genoemd als kind van Arnoldus Janse Jasperis en Cornelia Hendrix de Haen

> pag. 69

Doop Akte Peter van Gulick, uit 1721

waarvan de vader Arnoldus Janse Jasperts werd genoemd en getrouwd was in 1706 in Loon op Zand met Cornelia Hendrix de Haen.

> pag. 69

Deze redenering heb ik voorgelegd aan medewerkers van het Rijksarchief in den Bosch, die dit via e-mail hebben bevestigd en er zeker van zijn dat het hier handelt om één gezin, waarvan onze stamvader Petrus de jongste was en pas later de naam van Gulik heeft aangenomen.

Ivangulik

Van: "Adriaen Snoerman Fonds" <info@snoerman.org>
Aan: "Ivangulik" <ivangulik@casema.nl>
Verzonden: zondag 10 augustus 2008 18:59
Onderwerp: RE: mijn mail van 10 juli j.l.

Geachte heer Van Gulik,

Als u de kinderen van het gezin Van Gulick-de Haen bekijkt, ziet u dat de naam van de vader op een paar manieren geschreven wordt.

Bij het huwelijk staat Arnoldus Janse.

Bij de dopen van de kinderen staat: Arnoldus Janse Gulen, Arnoldus Jansen, Arnoldus Janse, Arnoldus Janse Jaspaerts en Arnoldus Jan Gulijk.

Wat hier aan de hand is, is dat Arnoldus de voornaam, Jan(se)(n) en Jaspaerts zijn patroniemen en Gulen of Gulijk zijn achternaam.

Er is hier dus wel degelijk sprake van dezelfde persoon, hetgeen ook bevestigd wordt doordat de moeder steeds Cornelia Hendrick de Haen is.

Van een naamsverandering is dus eigenlijk geen sprake. De man heette Arnoldus (Aert) en was een zoon van Jan Jaspaerts. Als bijnaam of achternaam kreeg hij Van Gulick (ook geschreven als Gulijk of Gulen). Zo rond 1700 kregen veel families in Midden-Brabant een wat meer vaste achternaam.

Bij een naam met "van" is bijna altijd sprake van een locatie, iemand kwam VAN Gulick. Nu kan het zijn dat deze Aert Janse al uit die streek kwam, of dat zijn vader of andere voorouders uit Gulick en of omgeving kwamen.

U kunt dus aannemen dat deze acht kinderen wel degelijk bij het gezin Van Gulick-de Haen horen en dat Peeter een van hen is.

Meer voorouders van Aert Janse ben ik niet tegengekomen. Bij de doopgetuigen van de kinderen worden, voor zover ik kan zien, ook meer familieleden van Cornelia de Haen dan van Aert Janse van Gulick genoemd. Geen aanknopingspunten.

En dan is het lastig... waar die Aert vandaan kan zijn gekomen! Ik weet het zo nog niet. Wel weet ik dat zijn kind pro deo begraven is en dat ik hem (nog) niet heb gezien in akten in het schepbank archief. Het gekke is ook dat ik deze Aert met zijn gezin helemaal niet tegenkom in de gemaallijsten (belastingregisters) van bv. 1714, 1719 en 1721. Je zou denken dat hij daar in moet staan als hij in die periode kinderen in Loon op Zand laat dopen.... Tenzij, hij niet in Loon op Zand woont!

Daar zou wel eens een oplossing kunnen liggen. De familie van zijn vrouw, De Haen, is een familie van gereformeerde huize die ook veel over de dorpsgrenzen (Sprang, Capelle) voorkomt. Wellicht woonden zij daar en hebben ze om een reden de kinderen in Loon op Zand laten dopen.

Genoeg vragen misschien, maar een pasklaar antwoord heb ik ook niet.

Gr.

John

Van: Ivangulik [mailto:ivangulik@casema.nl]
Verzonden: dinsdag 5 augustus 2008 22:24
Aan: Adriaen Snoerman Fonds
Onderwerp: mijn mail van 10 juli j.l.

Geachte heer John Boeren. Vanavond stuurde ik U per abuis opnieuw een oudere mail, die ik U eerder stuurde op 25 juni van dit jaar. Gelieve deze als niet verzonden te beschouwen.

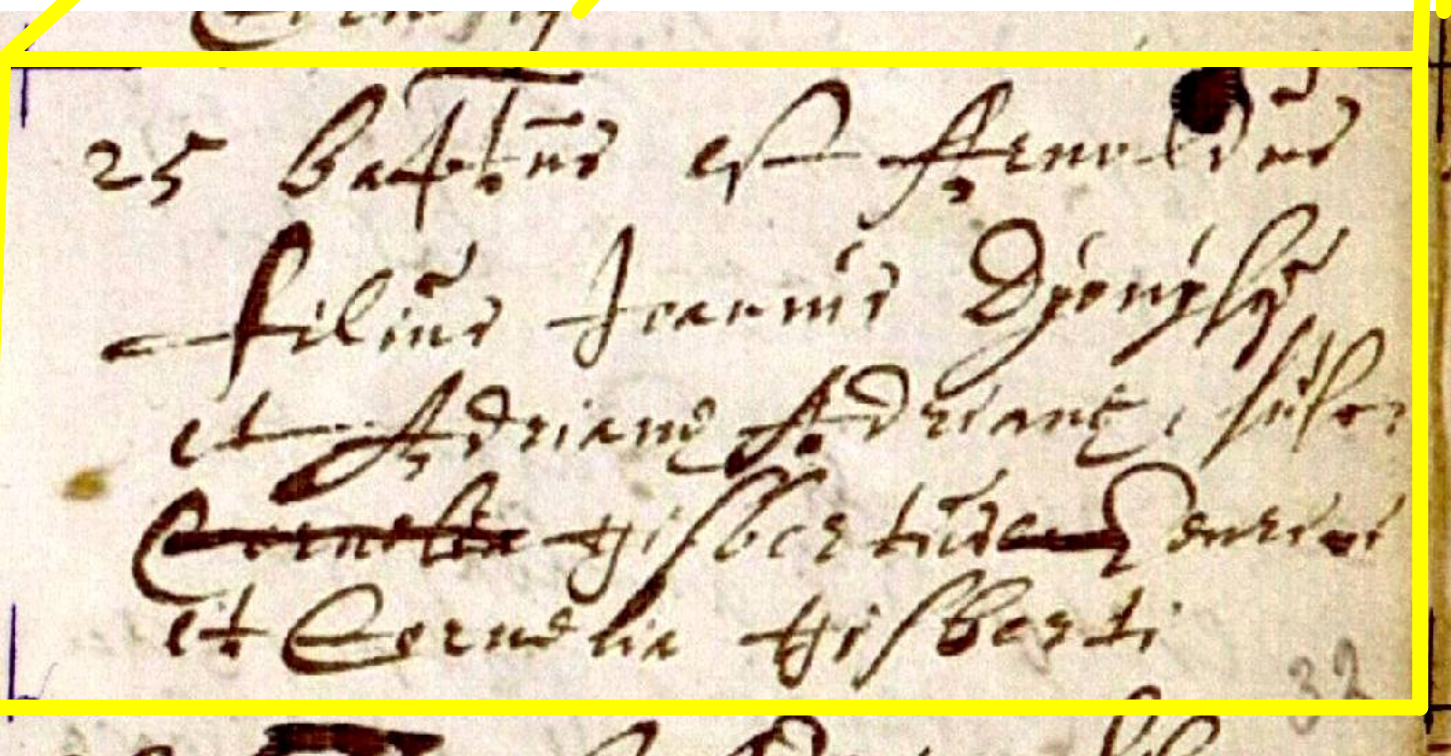
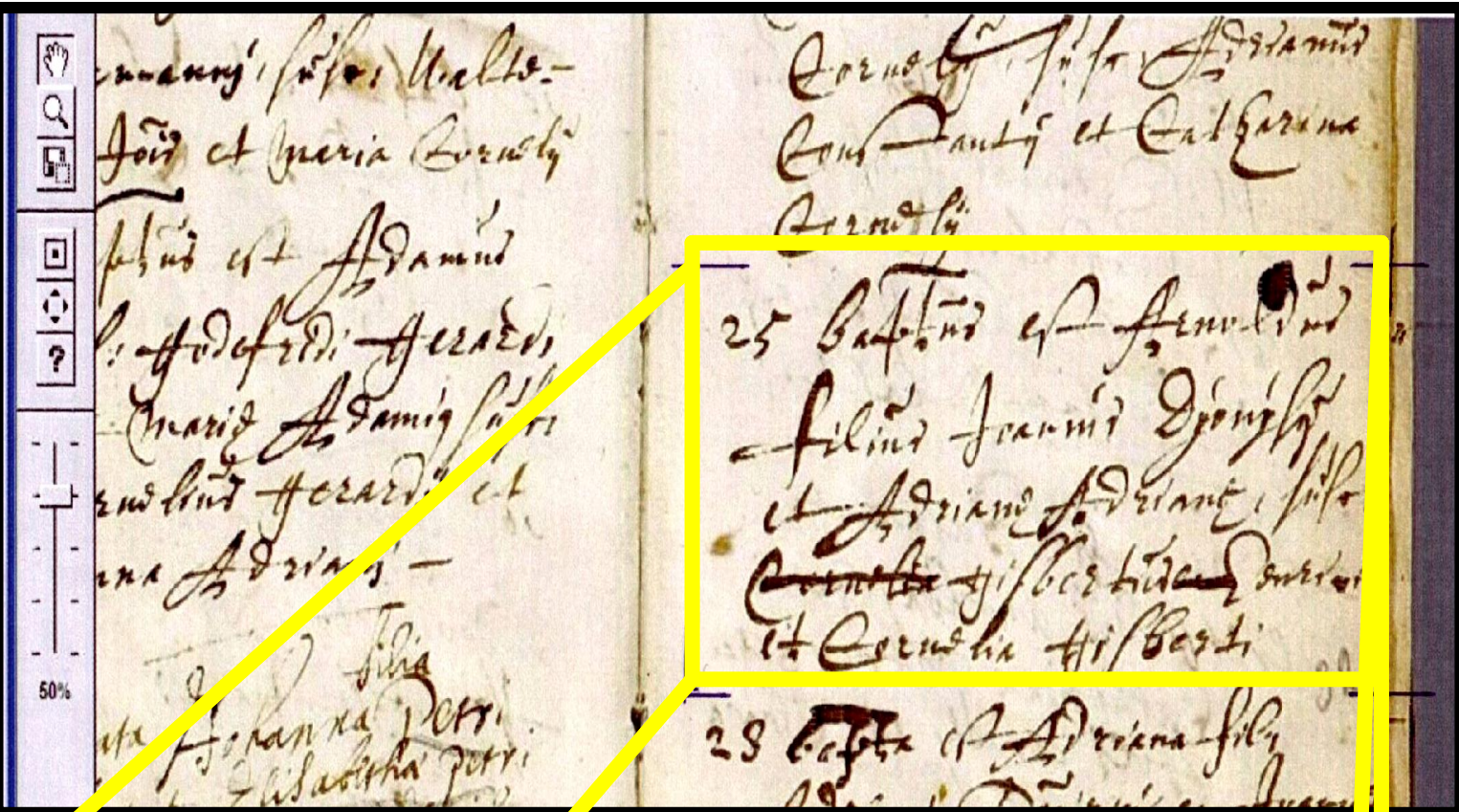
Later heb ik Uw antwoord van 10 juli weer beantwoord met het verzoek om zomogelijk met U in contact te komen daar er een paar vreemde dingen voor mij niet duidelijk zijn.

Zoals: In de Archieven in den Bosch, noch in Tilburg heb ik de geboortedatum kunnen vinden van Peter van Gulik, waarvan U direct de datum heeft gevonden. Ook de 8 kinderen heb ik nietgevonden, echter wel op de uitdraai waarvan de achternaam gevraagd: van Gulick waaruit kwam in de aanhef. Jansen van Gulick en in de lijst: Joanneszn, Jans, Jansen, Janse en na ca 1740 de naam van Gulick steeds vaker opduikt.

Deze lijst (uit den Bosch) komt in zover exact overeen met de geboortedata van alle 8 kinderen van Arnoldus Janse, alleen is hierin de naam Jaspaerts als vader genoemd.

Al geruime tijd zoek ik naar een verklaring voor deze naamsverandering en ben zeer benieuwd hoe ik eventueel verder kan komen.

Graag hoor ik van U of een bezoek aan U mogelijk is om een en ander te tonen en te bespreken. Graag Uw

De geboortedatum van Arnoldus staat genoteerd als ca. 1676. Ooit is ook als vermoedelijke voorvader een Caspar genoemd, waarvan Jaspaerts een mogelijke verbastering zou kunnen zijn. (Caspaer –Jaspaer)

Mocht de datum van 1676 voorlopig de oudste datum zijn, dan bestrijken we met dit stamboomonderzoek een periode van 333 jaar.

Waarom de naam “van Gulik” ??

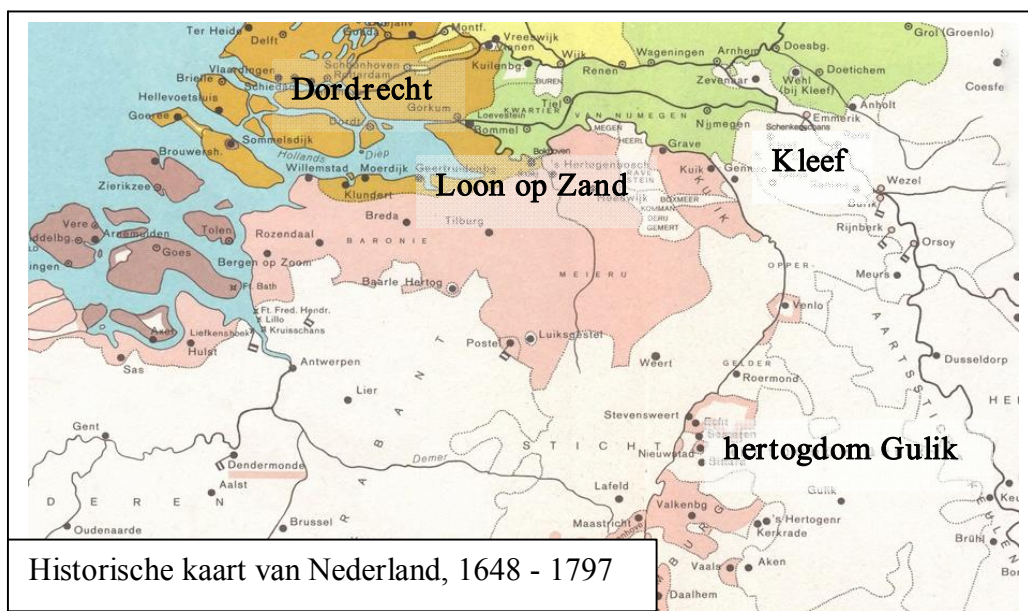
Het vermoeden dat nog moet worden uitgezocht, steunt op de volgende stellingen:

- 1. Dat de afkomst “van Gulik”, tóch terugloopt naar de plaats Jülich, gelegen in de omgeving van Aken in Duitsland. (nu gespeld als Gulik)*
- 2. Dit bovendien te maken heeft met het hertogdom Gulik en het vorstendom Kleef.*
- 3. Dit dan weer te maken kan hebben met het feit, dat er ook in Loon op Zand een “Land van Kleef” bestaat.*
- 4. En onze voorouders zo vele jaren in Loon op Zand hebben gewoond.*

Geschiedkundige C.P.J.Aerssens schrijft hierover het volgende:

Waarschijnlijk verwijst de naam Land van Kleef (in Brabant) naar het Duitse vorstendom Kleef dat in de middeleeuwen nauwe betrekkingen onderhield met deze contreien. Een voorbeeld: in de tijd van Hendrik I was Ada van Kleef, gehuwd met Lodewijk van Loon (België). De bisschop van Luik (waaronder Tongeren viel) steunde de pogingen van Lodewijk van Loon zijn vrouw Ada de titel van gravin te bezorgen. Mogelijk kwamen zo de schildtienden rondom de Willibrorduskerk bij de familie Kleef terecht. De Loonse kerk is inderdaad gewijd aan Willibrordus.

Vanaf eind veertiende eeuw, was er al een verwantschap tussen Jan I van Kleef en het hertogdom Gulik.

LAND VAN KLEEF - LOON OP ZAND

Rechte akkers omgeven door een glooiende omgeving. Dat is al eeuwenlang het beeld van het gehucht Land van Kleef ten noordoosten van Loon op Zand. Die fraaie omgeving is sinds de vorige eeuw beplant met dennen en nu vooral als recreatiegebied in trek. Dat dit deel van Loon op Zand al sinds de midden-ijzertijd bewoners kent, is door archeologische vondsten aangetoond. Een inwoner van Loon op Zand vond enkele jaren geleden tijdens een wandeling in het Land van Kleef bij toeval resten van een voorraadpot met daarin een aantal kleinere potten. Deze potten waren van het model Somme Marne aardewerk dat gedateerd mag worden op ongeveer 500 jaar voor Christus. Met deze vondst werd bewoning van deze streek en, belangrijker nog, de cultuur van deze bewoners aangetoond.

Op papier komen de bewoners van het Land van Kleef pas heel wat later in beeld. Hendrik I Hertog van Brabant schonk in 1233 het patronaatsrecht aan de abdij van Tongerlo over de kerken van Waalwijk, Loon op Zand en Drunen. De Loonse kerk werd gewijd aan Willibrordus. Waarschijnlijk werd hij gebouwd op wat nu Kerkenakker heet. Een weiland midden in de bossen van het Land van Kleef. Een opgraving daar in 1950 bracht een aantal graven en aardewerk aan het licht. Na de ontdekking van funderingsresten en een aaneengesloten gemetselde stenenlaag en een rondlopende muur werd aangenomen dat dit de plaats was waar de vroegere Willibrorduskerk stond. Over het gebied rondom de Willibrorduskerk werden tienden (belastingen) geheven. In dit geval was het tiendrecht eigendom van de leenheer. Het waren schildtienden en niet de gebruikelijke kerktienden.

Waarschijnlijk verwijst de naam Land van Kleef naar het Duitse vorstendom Kleef dat in de middeleeuwen nauwe betrekkingen onderhield met deze contreien. Een voorbeeld: in de tijd van Hendrik I was Ada van Kleef, gehuwd met Lodewijk van Loon (België). De bisschop van Luik (waaronder Tongerlo viel) steunde de pogingen van Lodewijk van Loon zijn vrouw Ada de titel van gravin te bezorgen. Mogelijk kwamen zo de schildtienden rondom de Willibrorduskerk bij de familie Kleef terecht.

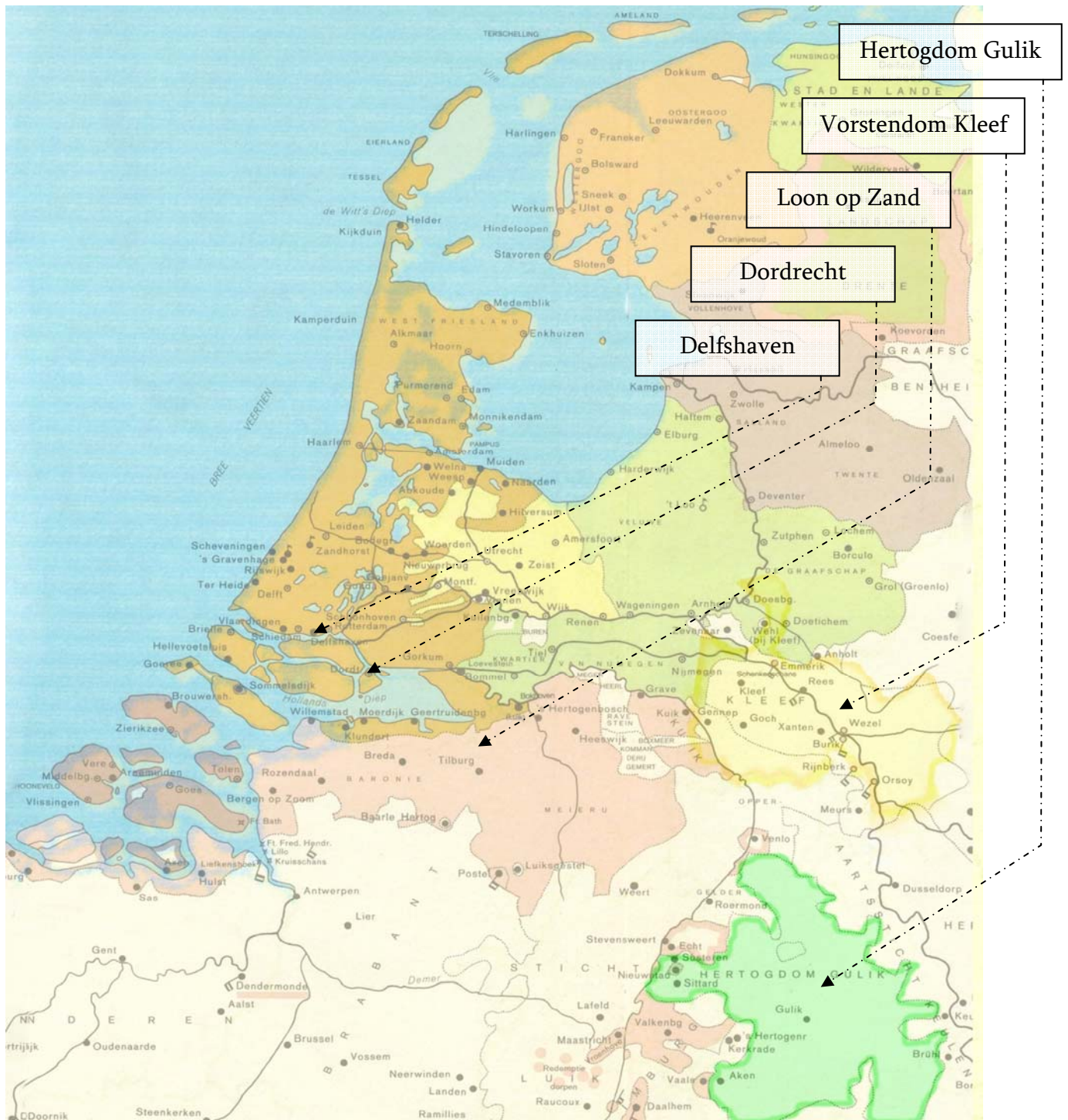
Maar zo zijn verschillende scripts te bedenken, want de adellijke kringen in die tijd verhiiden zich tot elkaar als sterren in een moderne soap. In deze kringen maakte de familie Kleef hun naam waar in de adellijke takken van Vlaanderen, Holland, en Gelre. Vast staat dat de naam Land van Kleef al heel wat eeuwen aan het gebied verbonden is en voor Loon op Zand meer betekent dan het straatnaambordje op de zijweg van de Venloonstraat.

Lange Afstand Wandelvereniging "VIA-VIA".

Generereerd op 24-06-2002 door C.P.J. Aerssens

3. Dit dan weer te maken kan hebben met het feit, dat er ook in Loon op Zand een "Land van Kleef" bestaat.

Historische kaart van Nederland, 1648 -1797

Tot besluit ...

... enige beschrijvingen en herinneringen aan mensen die vóór ons hebben geleefd. De omstandigheden waarin deze mensen leefden zijn in vergelijking met de tijd en de luxe die ons nu omgeeft bijna onvoorstelbaar. Of men toen minder tevreden was, is een vraag waarop we nooit antwoord zullen krijgen.

Allereerst een kort overzicht van de leeftijden die onze voorvaderen hebben bereikt. (Een gemiddelde van 56 jaar)

<i>Arnoldus</i>	<i>Jaspaerts</i>	<i>1677-????</i>	<i>?? jaar</i>
<i>Peter</i>	<i>van Gulick</i>	<i>1721 -1785</i>	<i>64 jaar</i>
<i>Cornelis I</i>	<i>van Gulik</i>	<i>1775-1834</i>	<i>59 jaar</i>
<i>Pieter</i>	<i>van Gulik</i>	<i>1797-1854</i>	<i>57 jaar</i>
<i>Cornelis II</i>	<i>van Gulik</i>	<i>1824-1858</i>	<i>34 jaar</i>
<i>Marinus</i>	<i>van Gulik</i>	<i>1856-1931</i>	<i>74 jaar</i>
<i>Cornelis III</i>	<i>van Gulik</i>	<i>1893-1946</i>	<i>52 jaar</i>

Uit bovenstaand rijtje van slechts zes personen kunnen we uiteraard geen wetenschappelijke conclusie trekken. Wel weten we dat de gemiddelde leeftijd stukken lager lag dan heden. Dit zal ongetwijfeld komen door de sterk verbeterde medische kennis en de toepassing daarvan. Door de grote kindersterfte (door onvoldoende hygiëne) werd ook de gemiddelde leeftijd sterk beïnvloed.

Vervolgens hier een stukje geschiedenis, o.a. de medische wereld betreffend, waarbij ik ook heb geput uit oude bronnen.

Ziekenzorg in Den Bosch:

Begin 1990 gingen in Den Bosch, het Groot Ziekengasthuis en het Willem Alexander ziekenhuis samen het Bosch MediCentrum vormen (BMC). Tien jaar later is het fusieproces voltooid, aanleiding om de geschiedenis van het Groot Ziekengasthuis op te schrijven.

Een goed idee, want dit Groot Ziekengasthuis heeft een hele lange geschiedenis. In “Een doolhof van eeuwen” is de hele ontwikkeling van de gezondheidszorg tussen 1274 en 1999 zichtbaar gemaakt. Dat zich vooral in de twintigste eeuw revolutionaire veranderingen hebben voltrokken, spreekt vanzelf. De historicus Rob Wolf, de auteur van het geïllustreerde boek, benadrukt dat het gasthuis, gesticht in 1274, er was voor de armen. “Tot aan de tweede wereldoorlog blijft armoede een opnamecriterium”.

Tot 1692, toen stadhouder Frederik Hendrik Den Bosch innam en de stad deel ging uitmaken van de republiek, geschiedde de verpleging door kloosterzusters. Daarna werd hun plaats ingenomen door leken onder leiding van een ziekenmoeder en een ziekenvader. Over de kwaliteit van de zorg hoeven we ons geen illusies te maken, schrijft Wolf.

Zo schetst hij een gebeurtenis uit het jaar 1763:

Een ziekenvader had besloten dat een patiënt met een zwerende rugwond maar “In syn vuylicheyd” moest sterven. Chirurgijn Zink alarmeerde daarop de regentes die onmiddellijk maatregelen beval. Na vertrek van de ziekenvader wordt de zieke door een oppasser verschoond. Zink ziet duizenden wormen in de etter krioelen.

(Petrus van Gulick, was toen 42 jaar).

In de achttiende en negentiende eeuw, zo blijkt, waren de regenten uiterst zuinig en was de situatie in het gasthuis bedroevend. In 1866 somde A.H.Kuyper, de armendokter, de wantoestanden op:

De zieken liggen door elkaar, er is geen aparte operatiekamer en er is geen badkamer. Verbetering trad pas op na 1876, toen de zusters van Carolus Borromeus zich in Den Bosch vestigden en de zieken gingen verzorgen.

Een echte doorbraak was de bouw van een nieuw ziekenhuis op de plaats van het oude gasthuis. De na 1907 gesloopte gebouwen waren voor een groot deel nog middeleeuws, schrijft Wolf. De armenzorg bleef bestaan. Maar er kwam ook een eerste klasse afdeling.

In deze tijd van welvaart is het wellicht boeiend om te weten, wat in die tijd de bezittingen waren, dus wat er in hun huizen aanwezig was, aan meubilair en inrichting en natuurlijk dit ten aanzien van de levensbehoeften zoals eten, slapen en het zich vermaken.

Warmte, water en wonen:

Het zal hierbij duidelijk zijn dat niet iedereen gelijk was in het zich kunnen permitteren van waardevolle stukken. Aan de andere kant gaan we er van uit dat de belangrijke dingen bij vrijwel iedereen in huis waren.

Als bron is gekozen het boek van Johan A. Kamermans, die over dit onderwerp een studie maakte. Gebaseerd op de bewaard gebleven inventarislijsten, die al door Karel de vijfde verplicht werden gesteld bij boedelscheiding of overlijden. Dit ten behoeve van de weeskinderen.

Verwarming in de 18^e eeuw bestond uit de open haard gestookt met hout, turf en soms steenkool. Let wel, dit was geen luxe, zoals nu, maar de enig in het huis aanwezige warmtebron. Bij de haard hoorden diverse handgerei, zoals tang, asschop (van koper) en blaaspijpen. Voor het koken moest de pot boven het vuur hangen. Men gebruikte hiervoor de heugel, de heugelboom om in hoogte te verstellen. Een platte ring, horizontaal boven het vuur heette hangijzer. Vergelijk: een heet hangijzer. “De yzere kaggels en vernuys” kwamen zelden voor tot ca.1780. Turfstoken was relatief goedkoop en men maakte grotere vuren, waarmee de hele kamer kon worden verwarmd. (kennelijk een luxe) ook werd de open haard gebruikt om vlees te roken. Verder was er voor de verwarming de koperen beddepan.

Voor het schuren van koperen ketels en potten was er schuurzand.

Men was vaak “schoner op het koper dan op zichzelf”.

Artikelen zoals wasgerei waren zeldzaam. Het aantal huishoudens met porseleinen lampetkan en schotels of een fonteintje kwamen rond 1780 nog zelden voor. De overtuiging dat de aanraking met water, schadelijk was voor het lichaam werd door velen gedeeld. Niet geheel vreemd, schoon “kiemvrij” drinkwater, bestond nog helemaal niet. De allerarmsten waren veroordeeld tot het drinken van water, met tot gevolg o.a. Tyfus.

Er kwam enige verandering eind 18^e eeuw. De Chalmot schreef in 1788 in zijn bewerking, onder het kopje :”Zindelijkheid”:

-Dikwijls waschen, neemt niet alleen het vuil en smeer dat zich aan het vel hecht weg, maar bevordert ook de uitwaasseming, versterkt het lighaam en vervrolijkt den geest. -

Sanitaire voorzieningen waren in dezelfde periode nog zeer primitief. In de loop van de 18^e eeuw treffen we de plee of schijthuis (dit was een normale aanduiding) aan buiten het huis.

Men had hiervoor een zgn. beerput, die van tijd tot tijd moest worden leeggemaakt. Riolering was nog verre toekomst. Voor ouderen, zieken, jonge kinderen en bedlegerigen was er de kakstoel en het zgn. stilletje, ook wel het scheetje of huisgemak genoemd.

De rijken (adel) in deze tijd -1700/1850-, hadden niet voor niets zomer- en winterverblijven. Deze verblijven werden periodiek letterlijk “uitgemest”.

(Cornelis II van Gulik overleed in 1858).

Vincent van Gogh, tijdgenoot van Marinus van Gulik (vader van papa), werd geboren in 1853 en schilderde in 1885 zijn eerste “Aardappel-eters”. (armoede) De Chirurijn, die meestal tevens barbier was, scheerde de man's baarden. Hij beschikte over scheerbekken, messen en de oliesteen. (om het mes op te wetten) Zeep en kam werden zelden aangetroffen. Tandienstokers waren kleine zilveren sieraden, waarmee men voor de dag kon komen en waren niet zoals nu, voor éénmalig gebruik.

Ten slotte nog iets over Dordrecht, (waar de van Gulikken zich vanaf het midden van de 19e eeuw vestigden, maar allang daarvoor op de markt actief waren).

Dordrecht bezat stapelrecht en op grond waarvan alle goederen die stroomopwaarts de rivier langs Dordrecht gevoerd werden, daar op de markt te koop moesten worden aangeboden. Dordrecht was hoofdstad van het baljuwschap van Zuid-Holland. In de 18^e eeuw bezat de stad nog altijd een wachthuis in Krimpen aan de Lek, alwaar de luitenant op het stapelrecht van Dordrecht, het scheepvaartverkeer aan de Merwede en de Lek in de gaten hield.

Het stapelrecht is een recht dat sommige steden -stapelplaatsen- verkregen. Het recht hield in dat goederen, die langs een stad werden vervoerd, éérst in de stad moesten worden opgeslagen en daar te koop worden aangeboden. Dit recht werd in 1815 officieel afgeschaft tijdens het Congres van Wenen. Voorbeelden van steden die dit recht bezaten zijn: Dordrecht, Hamburg, Bremen, Antwerpen, Brugge, Trier, Wenen. ([Wikipedia](#))

Dordrecht was een zeer belangrijk handelsknooppunt in de 18^e en 19^e eeuw. (Vergelijkbaar met de haven van Rotterdam, nu)

Slotopmerking

De jongere generaties zullen wellicht nu denken: En waar staan wij nou??

Een antwoord hierop is al gegeven op pagina 9 van dit boekje.

Bovendien nog het volgende: gegevens van geboorten worden in Nederland niet eerder openbaar dan 100 jaar na de datum van geboorte. Zo ook voor huwelijken, pas na 75 jaar (na huwelijk) en voor overlijden 50 jaar (na overlijden).

Natuurlijk is het mogelijk om van de gezinnen van mijn broers en zuster, voor zover niet paraat, deze gegevens op te vragen, maar de stamboom is meer uitgegaan van de vraag: wie zijn onze stamvaders en waar komen we vandaan.

En voor enkelen: “Zijn we wellicht toch afkomstig van het hertogdom Gulik verwant aan het vorstendom Kleef en daarmee aan het Land van Kleef noord-oostelijk van Loon op Zand ?”

Een kleine strohalm over dit onderwerp is gegeven op de pagina's 75 en 76.

30 jaar onderzoek naar de oorsprong van de familie van Gulik, heeft dit boekwerk opgeleverd, maar het is geenszins klaar. Wordt vervolgd ...

*door Leo van Gulik
Breda, 18 februari 2010*

*De volledige tekst van dit boek is ook te vinden op internet:
www.van-gulik.nl*